

Второ заседание

Събота, 2 ноември 1957 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателстващ Николай Георгиев: (Звъни) Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват необходимото число народни представители, за да може Народното събрание да заседава.

Откривам днешното заседание.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Бюрото на Народното събрание счита, че мотивите и текстът на законопроекта са известни на народните представители и не е необходимо да се четат. Има ли възражения? — Няма.

(Съгласно чл. 28 от Правилника за вътрешния ред на Второ Народно събрание поместват се мотивите и законопроектът за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г., както са внесени за разглеждане:

М О Т И В И

към законопроекта за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Другарки и другари народни представители! След приключването на седмата редовна сесия на Второ Народно събрание през месеците февруари и март т. г. Президиумът на Народното събрание, за да отговори на нуждите на управле-

нието на страната издаде по предложение на правителството известен брой укази по чл. 35, точка 5 от Конституцията на Народна република България и по чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание. Освен това въз основа на чл. 35, точка 12 от Конституцията и чл. 4, буква „н“ от Закона за Президиума на Народното събрание Президиумът по предложение на председателя на Министерския съвет издаде и Указ за освобождаване от длъжност и за назначаване някои членове на правителството.

Съгласно Конституцията на Народна република България и Закона за Президиума на Народното събрание тези укази подлежат на одобрение от Народното събрание в най-близката му сесия, свикана след издаването им.

Настоящата осма редовна сесия на Второ Народно събрание е първата сесия след издаването на указите и тя следва да се занимае с въпроса за одобряването им.

По тези съображения молим, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложението законопроект и ако го одобрите, да го гласувате.

Председател на Президиума на Народното събрание:

Г. Дамянов

Секретар на Президиума на Народното събрание:

М. Минчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Ч л е н е д и н с т в е н. Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точки 5 и 12 от Конституцията на Народна република България и членове 4, буква „н“, и 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Указ по чл. 4, буква „н“

Указ за освобождаване от длъжност и за назначаване членове на правителството.

Укази по чл. 5, буква „б“

1. Указ за ефорията за подпомагане на българския манастир „Св. Георги Зограф“ и скита „Достойно ест“ в Св. гора — Атон.

2. Указ за утвърждаване Устав на Българската академия на науките.

3. Указ за изменение и допълнение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

4. Указ за учредяване на Българска държавна лотария.

5. Указ за изменение на Закона за висшето образование.

6. Указ за предоставяне право на Софийския градски народен съвет да осъществява мероприятия върху територията около язовир „Сталин“.

7. Указ за изменение и допълнение на Указа за пощенските, телеграфните, телефонните и радиосъобщения в Народна република България.

8. Указ за допълнение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

9. Указ за допълнение на Указа за преноса и превоза с жива сила и моторни превозни средства.

10. Указ за изменение на чл. 13 от Указа за изобретенията, техническите усъвършенствувания и рационализаторските предложения.

11. Указ за допълнение на Указа за уреждане на някои въпроси по общественото осигуряване.

12. Указ за реда на прехвърляне правото на собственост върху частни незастроени земи на територията на Софийския градски народен съвет.

13. Указ за изменение на Указа за заменяване градските имоти на преселниците от Северна Добруджа.

14. Указ за допълнение на Указа за общественото подпомагане.

15. Указ за продължаване срока по чл. 2 от Указа за уреждане на задълженията по отменения Закон за селскостопанско настаняване на бежанците.

16. Указ за опрощаване задълженията на народните читалища към проектантските организации.

17. Указ за изменение и допълнение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

18. Указ за изменение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

19. Указ за изменение на чл. 6 от Указа за задължителна застраховка на пътниците и персонала по железопътния, водния, автомобилния и въздушния транспорт.

20. Указ за изменение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

21. Указ за отменяване на чл. 11 и букви „д“ и „е“ на чл. 16 от Закона за данък върху оборота.

22. Указ за изменение на чл. 17 от Указа за държавните предприятия.

23. Указ за установяване на трудов стаж.

24. Указ за допълнение на Указа за облагане с вносни мита внасяните от чужбина предмети като подарък на частни физически и юридически лица.

25. Указ за изменение на Указа за облагане с такса издаваните разрешения за изнасяне в чужбина на предмети от частни физически лица.

26. Указ за допълнение на Указа за създаване на жилищен фонд при Министерството на народната отбрана.

27. Указ за изменение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

28. Указ за предаване на кино „Тракия“ в гр. Бургас на Съюза на тракийските културно-просветни дружества.)

Давам думата на председателя на законодателната комисия др. Борис Лозанов за съдоклад по законопроекта.

Борис Лозанов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! През периода от последната сесия на Народното събрание досега поради настъпилите условия Президиумът на Народното събрание на Народна република България е издал следните укази по разните ведомства:

Указ № 133, обнародван в „Известия на Президиума на Народното събрание“, брой 23 от 19 март 1957 г. С указа се възлага на съществуващата досега ефория за подпомагане на българския манастир „Св. Георги Зограф“ в Света гора подпомагането и на съществуващия там скит „Достойно ест“. С указа се урежда и управително тяло на ефорията. Указ № 141, обнародван в „Известия“, брой 28 от 5 април 1957 г., с който бе утвърден новият Устав на Българската академия на науките. Указ № 158 от 16 април, с който не се освобождават от действието на Закона за наемите ония новопостроени жилища, чиито собственици живеят в същото населено място под наем в друго жилище с нормиран наем. Указ № 198, обнародван в „Известия“ на 31 май 1957 г., за изменение на Закона за висшето образование.

Указ № 211, с който се предоставя на Столичния градски народен съвет правото да осъществява мероприятия върху територията около язовир „Сталин“. Този указ ще помогне за превръщането на язовирната околност в хубава паркова местност.

Указ № 213 от 4 юни 1957 г. за изменение и допълнение на Указа за пощенските, телеграфните, телефонните и радиосъобщения в Народна република България. Измененията се налагат поради сливането на Министерството на пощите, телеграфите и телефоните с Министерството на транспорта.

Указ № 221 — за допълнение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното жилищно строителство.

Указ № 231 от 14 юни 1957 г. за допълнение на чл. 1 от Указа за пренос и превоз с жива сила и моторни средства. С указа се установява такъв пренос и превоз да се извършва в населените места от държавни предприятия при народните съвети и от преносно-превозни задруги под общото ръководство и надзор на Министерството на комуналното стопанство, благоустройството и пътищата и под прякото ръководство на народните съвети;

Указ № 232 за изменение на чл. 13 от Указа за изобретенията, техническите усъвършенствувания и рационализаторски предложения.

Указ № 258 за допълнение на Указа за уреждане на някои въпроси по общественото осигуряване.

Указ № 297 за реда за прехвърляне правото на собственост върху земи на територията на Столичния градски народен съвет. До окончателното утвърждаване на общия градоустройствен план на София сключването на отчуждителни договори върху незастроени или пък застроени с малощенни постройки места може да се извършва само с разрешението на изпълкома на Столичния градски народен съвет.

Указ № 298 за изменение на Указа за заменяване на градските имоти на преселниците от Северна Добруджа.

Указ № 315 за допълнение на Указа за общественото подпомагане; Указ № 323, уреждащ продължаването на срока по чл. 2 от Указа за уреждане на задълженията по отменения Закон за селскостопанско настаняване на бежанците.

Указ № 340 за опрощаване на задълженията на народните читалища към проектантските организации за извършени от последните проучвателни и проектни работи.

Указ № 152 за изменение и допълнение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

Указ № 355 за изменение на Указа за подпомагане и насърчаване на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство. Указ № 356 за отменяване на алинеи 6 и 7 на чл. 6 от Указа за задължителната застраховка на пътниците и персонала по железопътния, водния, автомобилния и въздушния транспорт.

Указ № 358 за изменение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

Указ № 378, обнародван в брой 76 на „Известия“ от 20 септември 1957 г., за отменяване на чл. 11 и букви „д“ и „е“ на чл. 16 от Закона за данък върху оборота.

Указ № 393 от 28 септември 1957 г. относно начина на предаването на основни средства от едно предприятие на друго.

Указ № 421 от 8 октомври 1957 г. за установяване на трудов стаж чрез установителен иск.

Указ № 423 от 8 октомври 1957 г. за изменение на Указа за облагане с такса издаваните разрешения за изнасяне в чужбина на предмети от частни физически лица.

Указ № 422 за допълнение на Указа за облагане с вносни мита внасяните от чужбина предмети като подарък на физически и юридически лица.

Поради тези съображения, другари, законодателната комисия излиза пред вас със следното:

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да гласува и приеме горния законопроект така, както е предложен от Президиума на Народното събрание, без изменение.“

Председателстващ Николай Георгиев: Има ли желаещи да се изкажат по законопроекта? — Няма.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта. Бюрото предлага законопроектът да бъде гласуван изцяло. Има ли друго предложение? — Няма. Които са съгласни с предложението на Бюрото, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчика на законодателната комисия др. Борис Лозанов да прочете изцяло текста на законопроекта.

Докладчик Борис Лозанов: (Чете)

„ЗАКОН

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Борис Лозанов: (Чете)

„Член единствен. Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точки 5 и 12 от Конституцията на Народна република България и членове 4, буква „н“, и 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 15 март до 31 октомври 1957 г.

Указ по чл. 4, буква „н“

Указ за освобождаване от длъжност и за назначаване членове на правителството.

Укази по чл. 5, буква „б“

1. Указ за ефорията за подпомагане на българския манастир „Св. Георги Зограф“ и скита „Достойно ест“ в Св. гора — Атон.

2. Указ за утвърждаване Устав на Българската академия на науките.

3. Указ за изменение и допълнение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

4. Указ за учредяване на Българска държавна лотария.

5. Указ за изменение на Закона за висшето образование.

6. Указ за предоставяне право на Софийския градски народен съвет да осъществява мероприятия върху територията около язовир „Сталин“.

7. Указ за изменение и допълнение на Указа за пощенските, телеграфните, телефонните и радиосъобщения в Народна република България.

8. Указ за допълнение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

9. Указ за допълнение на Указа за преноса и превоза с жива сила и моторни превозни средства.

10. Указ за изменение на чл. 13 от Указа за изобретенията, техническите усъвършенствувания и рационализаторските предложения.

11. Указ за допълнение на Указа за уреждане на някои въпроси по общественото осигуряване.

12. Указ за реда на прехвърляне правото на собственост върху частни незастроени земи на територията на Софийския градски народен съвет.

13. Указ за изменение на Указа за заменяване градските имоти на преселниците от Северна Добруджа.

14. Указ за допълнение на Указа за общественото подпомагане.

15. Указ за продължаване срока по чл. 2 от Указа за уреждане на задълженията по отменения Закон за селскостопанско настаняване на бежанците.

16. Указ за опрощаване задълженията на народните читалища към проектантските организации.

17. Указ за изменение и допълнение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

18. Указ за изменение на Указа за насърчаване и подпомагане на кооперативното и индивидуалното жилищно строителство.

19. Указ за изменение на чл. 6 от Указа за задължителна застраховка на пътниците и персонала по железопътния, водния, автомобилния и въздушния транспорт.

20. Указ за изменение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

21. Указ за отменяване на чл. 11 и букви „д“ и „е“ на чл. 16 от Закона за данък върху оборота.

22. Указ за изменение на чл. 17 от Указа за държавните предприятия.

23. Указ за установяване на трудов стаж.

24. Указ за допълнение на Указа за облагане с вносни мита внасяните от чужбина предмети, като подарък на частни физически и юридически лица.

25. Указ за изменение на Указа за облагане с такса издаваните разрешения за изнасяне в чужбина на предмети от частни физически лица.

26. Указ за допълнение на Указа за създаване на жилищен фонд при Министерството на народната отбрана.

27. Указ за изменение на членове 59 и 60 от Закона за народните съвети.

28. Указ за предаване на кино „Тракия“ в гр. Бургас на Съюза на тракийските културно-просветни дружества.“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарите народни представители, които са съгласни с текста на законопроекта, както беше прочетен от докладчика на законодателната комисия, моля, да гласуват. Мнозинство. Приема се.

Другарки и другари народни представители! С указ на Президиума на Народното събрание № 279 от 17 юли 1957 г. за министър на земеделието и горите бе назначен др. Иван Райчинов Пръмов. Съгласно чл. 41 от Конституцията, като член на правителството той следва да положи установената по Конституцията клетва. Моля др. Иван Пръмов да подпише клетвения лист и да го предаде на Бюрото на Народното събрание. *(Др. Иван Пръмов подписва клетвения лист и го предава на Бюрото на Народното събрание)*

Премаваме към разглеждане на точка четвърта от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за пенсиите.

Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага мотивите и текстът на законопроекта да се четат. Има ли друго предложение? — Няма. Които са съгласни с предложението на Бюрото, моля, да гласуват. Мнозинство. Приема се.

Моля дежурния секретар др. Надежда Гаврилова да прочете мотивите и текста на законопроекта.

Надежда Гаврилова: (Чете)

„М О Т И В И към законопроекта за пенсиите

Другарки и другари народни представители! На основите на постигнатите успехи в социалистическото развитие на нашата страна последователно се осъществяват и мероприятията за повишаване на народното благосъстояние. Осигуряването на старините на трудещите се, обезпечаването им в случай на частично или пълно загубване на трудоспособността им, обезпечаването и на наследниците в случай на загубване на лицето, което ги е издържало, всичко това представлява сериозна грижа на народната власт за нашата работническа класа, за стотиците хиляди работници и служители и техните семейства.

Със Закона за уреждане на някои въпроси по пенсиите бяха повишени от 1 август 1956 г. минималните размери на ниските пенсии и бяха разрешени най-неотложните въпроси на пенсионното дело у нас.

Със Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори бяха отпуснати от 1 януари т. г. пенсии за старост на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства.

С тези мероприятия се сложи началото на предвиденото подобряване на пенсионното дело у нас.

В изпълнение на начертаната от партията и правителството програма за повишаване на материалното и културното благосъстояние на трудещите се, наред с мероприятията за повишаване на ниските заплати, за увеличаване на семейните добавки, за подобряване и поевтиняване на храната в работническите столове и за намаляване на работния ден в предпразничните дни се изработи и нов, единен законопроект за пенсиите.

Със законопроекта се обхващат всички категории трудещи се, разширява се кръгът на лицата, имащи право на пенсия, предвиждат се значително по-благоприятни условия за пенсиониране и по-високи размери на пенсиите.

Законопроектът обединява и внася единство в пенсионното дело у нас, като отстранява сериозните недостатъци на досегашното ни пенсионно законодателство, което беше твърде разпръснато и в редица случаи несъгласувано и довеждаше до неоправдани разлики в условията за пенсиониране и в размера на пенсиите.

Със законопроекта за пенсиите се дават редица нови придобивки за трудещите се у нас.

Увеличават се значително размерите на всички видове пенсии. Това увеличение се получава както от повишаване на

процентите, въз основа на които се изчисляват пенсиите, така и от премахване на ограниченията в трудовото възнаграждение, от което се изхожда при определяне размера на пенсиите. За увеличения размер на пенсиите допринася и обстоятелството, че за база при изчисляването се взема получаваното трудово възнаграждение през три последователни години от последните 10 години трудов стаж — по избор на пенсионера. С въвеждането на принципа размерът на пенсията да се определя по низходящи проценти, съответно на растежа на трудовото възнаграждение, се осигурява достатъчен размер на пенсиите при по-ниските заплати и се избягва прекомерното увеличаване на пенсиите при по-високите заплати.

Наред с това се повишава и минималният размер на пенсиите за изслужено време и старост от 280 на 300 лева месечно. Повишават се също така и размерите на народните пенсии, на гражданско-инвалидните пенсии и на по-голямата част от военно-инвалидните пенсии.

Запазват се съществуващите три категории труд, но се предвиждат значително по-облекчени условия за пенсиониране на жените, изразени в намаляване на изискванията за трудов стаж и възраст. Особено благоприятни условия за пенсиониране се предвиждат за жените, родили и отгледали 5 и повече деца до 8-годишна възраст. Това е напълно оправдано, понеже жените работнички и служителки са заети освен с обществено полезен труд и с отглеждане и възпитание на децата и с грижи за семейството и домакинството.

Облекчени условия за пенсиониране се създават и за слепите работници и служители, както и за инвалидите по рождение и за добилите инвалидност до постъпването им на работа, тъй като техният труд е свързан със значително по-голямо напрежение.

За уволнените поради съкращение, болест или непригодност законопроектът предвижда отпускане на пенсия с 10% намаление, ако имат необходимия трудов стаж и са навършили — мъжете 55-годишна възраст, а жените 50-годишна възраст. Такива облекчения се предвиждат и за служителите от въоръжените сили, народната милиция и трудовата повинност. При навършване на изискуемата се възраст пенсията се изплаща без намаление. С това се дава възможност за някои работници и служители да преминат по-рано на пенсия и наред с това да се открият места за младите кадри.

Въвежда се правото на частична пенсия за лицата, които имат най-малко половината от изискуемия се трудов стаж и възраст 60 години за мъжете и 55 години за жените. По този начин се обезпечават старините на онези работници и служители, които в миналото по политически или други причини не са могли да си осигурят постоянна работа, а сега са в напред-

нала възраст и не могат да работят, за да придобият пълен трудов стаж.

Сериозни подобрения се внасят и в условията за получаване на инвалидна пенсия, като изискванията за трудов стаж при пенсиониране поради общо заболяване се намаляват от 20 години, максимум на 5 години.

Разширява се и кръгът на лицата, имащи право на наследствена пенсия.

Основно положение в законопроекта, което ще доведе до стабилност в пенсионното дело и до единно уреждане на пенсионния въпрос, това е предвидената ревизия на всички заварени пенсии по таблицата на закона без оглед на ограниченията, които са съществували по досегашното пенсионно законодателство при отпускането на тези пенсии. Това означава, че всички категории трудещи се у нас при еднакви основания ще имат право на еднаква пенсия.

При новите значително увеличени размери на пенсиите, когато в редица случаи, особено при заплатите около 600 лв., размерът на пенсията почти се доближава до получаваната заплата, вече става напълно възможно работещите пенсионери да се освобождават от работа, а в случаите, когато останат на работа, да не им се изплаща пенсия. Но за пенсионерите по инвалидност, както и за тези с народна пенсия, когато работят с месечно възнаграждение до 1000 лв., се предвижда да получават 50% от пенсията си като компенсация за загубената им трудоспособност.

С всички тези облекчения и подобрения в пенсионното дело трудещите се у нас ще получат допълнително не по-малко от 145 милиона лева годишно. Това е нова голяма придобивка за нашата работническа класа, за целия наш народ.

Без съмнение това ще допринесе за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на трудещите се у нас и ще ги активизира за още по-големи трудови победи в социалистическото строителство.

Моля да приемете и гласувате предложения законопроект за пенсиите.

Заместник-председател на Министерския съвет:

Ив. Михайлов

ЗАКОНОПРОЕКТ за пенсиите

По настоящия закон се отпускат следните пенсии:

- а) пенсии за изслужено време и старост;
- б) пенсии за инвалидност;
- в) пенсии за особено заслуги и народни пенсии и
- г) наследствени пенсии.

ПЕНСИИ ЗА ИЗСЛУЖЕНО ВРЕМЕ И СТАРОСТ

1. Работниците, служителите, административният персонал при трудово-кооперативните земеделски стопанства, членовете на трудово-производителните кооперации, културните дейци и адвокатите добиват право на пенсия за изслужено време и старост след навършване на трудов стаж и възраст съобразно определените категории труд:

а) I категория: при 15 години трудов стаж и възраст 50 години за мъжете и 45 за жените;

б) II категория: при 20 години трудов стаж и възраст 55 години за мъжете и 50 за жените;

в) III категория: при 25 години трудов стаж и 60-годишна възраст за мъжете и 20 години трудов стаж и 55-годишна възраст за жените.

Министерският съвет определя кой труд към коя категория се причислява, както и условията, сроковете и реда за признаване на трудов стаж за пенсиониране. Министерският съвет може да определя и друга възраст и трудов стаж за пенсиониране на отделни категории работници и служители, заети при специфични условия на труда.

2. Право на пенсия по условията на по-благоприятната категория труд се добива при наличност най-малко на половината от изискуемия се за тази категория трудов стаж, а за военно-служашите на свръхсрочна служба и приравнените към тях — най-малко 10 години служба във въоръжените сили.

3. Жените, родили и отгледали 5 и повече деца до 8-годишна възраст, се пенсионираат при 15 години трудов стаж и възраст за I категория труд 40 години и за II и III категория 45 години.

Слепите работници и служители, инвалидите по рождение или с придобита инвалидност до постъпването им на работа, попадащи в I или II група инвалидност, се пенсионираат при трудов стаж и възраст, предвидени за I категория труд.

4. Учителите добиват право на пенсия при 25 години учителска служба и 55-годишна възраст за мъжете и 20 години учителска служба и 50-годишна възраст за жените.

5. Генералите, адмиралите, офицерите и свръхсрочнослужашите от въоръжените сили и приравнените към тях при уволнение добиват право на пенсия по условията на I категория труд, но при 45-годишна възраст.

Уволнените по разпореждане, по болест, по пределна възраст или в интереса на службата, ако имат изискуемия се трудов стаж, получават пенсия с 10% намаление до навършване на 45-годишна възраст.

6. Генералите, офицерите, сержантите и милиционерите от народната милиция; генералите, офицерите и сержантите от трудовата повинност; началническият и пожарникарският състав от противопожарната защита и приравнените към тези категории при уволнение добиват право на пенсия по условията на II категория труд, но при 50-годишна възраст.

Уволнените по разпореждане или по болест, които имат изискуемия се трудов стаж и възраст 45 години, получават пенсия с 10% намаление до навършване на 50-годишна възраст.

7. Лицата, които имат възраст — мъжете 60 години и жените 55 години, могат да получат пенсия в намален размер, ако имат най-малко половината от изискуемия се трудов стаж за съответната категория труд.

Размерът на пенсията се определя пропорционално на трудовия стаж за съответната категория труд.

8. Уволнените поради съкращение, болест или непригодност добиват право на пенсия при условие, че мъжете имат 25 години трудов стаж и 55-годишна възраст, а жените 20 години трудов стаж и 50-годишна възраст. Размерът на пенсията се намалява с 10% до навършване на изискуемата се възраст за пенсиониране.

9. Пенсиите се определят в следните размери:

Месечно брутно трудово възнаграждение	Процент от бр. тр. възнаграждение	Минимален раз- мер на пенсия- та — лева
до 600 лв.	80%	300
от 601 до 800 лв.	75%	480
от 801 до 1 000 лв.	70%	600
от 1 001 до 1 200 лв.	65%	700
от 1 201 до 2 200 лв.	60%	780
над 2 200 лв.	55%	1 320

За трудов стаж над предвидения за съответната категория труд размерът на определената пенсия се увеличава с 2% за всяка прослужена година, но не с повече от 12%.

Минималният размер на личната пенсия за изслужено време и старост е 300 лева месечно.

10. Размерът на личната пенсия за изслужено време и старост се изчислява върху получаваното средно месечно брутно трудово възнаграждение през три последователни години от последните 10 години трудов стаж по избор на пенсионера.

11. Пенсии за старост в размер на 280 лева месечно се отпускат на:

а) доброволците от войната през 1885 година, взели участие в боевете;

б) активните участници в освободителните борби на Македония и Одринско до 1908 година, които с оръжие са се борили против поробителите или са били осъдени за революционна дейност.

Пенсиите на лицата по буква „б“ се отпускат с оглед на материалното им състояние и при условие, че не са били в услуга на реакцията.

II

ПЕНСИИ ЗА ИНВАЛИДНОСТ

12. Работниците, служителите, военнослужащите на свръхсрочна служба, служителите от народната милиция, противопожарната защита и трудовата повинност, административният персонал при трудово-кооперативните земеделски стопанства, членовете на трудово-производителните кооперации, културните дейци и адвокатите имат право на пенсия за инвалидност, ако са загубили напълно или частично трудоспособността си завинаги или за продължително време.

Пенсията за инвалидност се отпуска, ако инвалидността е настъпила по време на работата или не по-късно от 2 години след нейното прекратяване. За някои болести, определени с наредба, този срок може да бъде по-голям.

Условието инвалидността да е настъпила през време на работата не се отнася за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпването им на работа.

13. Според степента на загубената трудоспособност инвалидите се разделят на три групи.

Загубената трудоспособност и групата инвалидност се определят от трудово-експертна лекарска комисия въз основа на правилник, утвърден от Министерския съвет.

14. Пенсии за инвалидност биват:

- а) за трудова злополука или професионално заболяване;
- б) за общо заболяване;
- в) гражданско-инвалидни;
- г) военно-инвалидни.

15. Пенсии за инвалидност поради трудова злополука или професионално заболяване се отпускат независимо от продължителността на трудовия стаж.

С правилник, одобрен от Министерския съвет, се определят случаите, които се считат за трудова злополука или професионално заболяване.

16. Размерът на пенсията за инвалидност поради трудова злополука или професионално заболяване се определя в зависимост от групата инвалидност в следните проценти от сред-

ното месечно брутно трудово възнаграждение през последните 12 месеца:

Месечно брутно трудово възнаграждение		Група инвалидност		
		I	II	III
	до 600 лв.	100%	85%	65%
от 601	до 800 лв.	100%	80%	60%
от 801	до 1 000 лв.	100%	75%	50%
от 1 001	до 1 200 лв.	100%	70%	45%
от 1 201	до 1 500 лв.	85%	65%	40%
над	1 500 лв.	70%	55%	35%

Минималният размер на пенсията за всяка следваща категория трудово възнаграждение не може да бъде по-малък от максималния размер за предходната категория трудово възнаграждение.

За военнослужащи, пострадали при бойни действия, определен размер на пенсията се увеличава с 10 на сто, но този размер не може да надвишава трудовото възнаграждение, от което е изчислена пенсията.

17. Установява се следният минимален размер на пенсията за инвалидност поради трудова злополука или професионално заболяване:

за I група инвалидност — 300 лева месечно;

за II група инвалидност — 280 лева месечно;

за III група инвалидност — 240 лева месечно.

18. Пенсии за инвалидност поради общо заболяване се отпускат при следния трудов стаж:

а) до 20-годишна възраст — независимо от продължителността на трудовия стаж;

б) до 25-годишна възраст — при наличието на 3 години трудов стаж;

в) над 25-годишна възраст — при 5 години трудов стаж;

г) на слепите по рождение и на ослепелите преди постъпването им на работа — при 5 години трудов стаж, независимо от възрастта.

19. Размерът на личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване се определя в зависимост от групата инвалидност в следните проценти от получаваното средно месечно брутно трудово възнаграждение през последните 12 месеца преди заболяването:

Месечно брутно трудово възнаграждение		Група инвалидност		
		I	II	III
	до 600 лв.	75%	65%	50%
от 601	до 800 лв.	75%	65%	45%
от 801	до 1 000 лв.	75%	65%	40%
от 1 001	до 1 200 лв.	75%	60%	35%
от 1 201	до 1 500 лв.	65%	50%	30%
над	1 500 лв.	55%	40%	25%

Минималният размер на пенсията за всяка следваща категория трудово възнаграждение не може да бъде по-малък от максималния размер за предходната категория трудово възнаграждение.

20. За инвалиди поради общо заболяване от I и II група инвалидност, в зависимост от продължителността на трудовия им стаж, се установяват следните процентни добавки върху определената пенсия:

- при трудов стаж от 10 до 15 години — 5%
- при трудов стаж от 15 до 20 години — 10%
- при трудов стаж над 20 години — 15%

21. Установяват се следните минимални размери на пенсиите за инвалидност поради общо заболяване:

- за I група инвалидност — 280 лева месечно;
- за II група инвалидност — 240 лева месечно;
- за III група инвалидност — 200 лева месечно.

22. За работници и служители, които имат най-малко 7 $\frac{1}{2}$ години подземна или подводна работа, размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се изчислява въз основа на получаваното трудово възнаграждение през последните 12 месеца подземна или подводна работа, ако това е по-благоприятно за тях.

23. Гражданско-инвалидни пенсии се отпускат на:

- а) лица, пострадали при изпълнение на граждански или обществен дълг;
- б) лица, пострадали случайно от органите на властта при изпълнение на служебните им задачи;
- в) членове на Доброволната организация за съдействие на отбраната и членове на физкултурните колективи, пострадали при провеждане на учения, тренировки или състезания;
- г) учащи се, пострадали през време на производствената си практика.

Пенсиите на тези лица се определят в следните месечни размери:

- за I група инвалидност — 380 лева месечно;
- за II група инвалидност — 300 лева месечно;
- за III група инвалидност — 240 лева месечно.

Ако по времето, когато са пострадали, лицата са били работници, служители, административен персонал в трудово-кооперативните земеделски стопанства, членове на трудово-производителните кооперации, културни дейци или адвокати, пенсията им се изчислява по реда на чл. 16, в случай че това е по-благоприятно за тях.

24. Военно-инвалидни пенсии се отпускат на:

- а) лица от редовия и сержантския състав на въоръжените сили — на срочна служба или мобилизирани от запаса;

б) редовни трудоваци на срочна служба или мобилизирани от запаса:

в) запасни, повикани на учебен, проверочен или практически сбор, независимо от званието им;

г) други лица, пострадали при даване съдействие на въоръжените сили.

Пенсия на тези лица се отпуска, ако те попадат в група инвалидност.

Пострадали по смисъла на този член се считат и загиналите и безследно изчезналите.

25. Военно-инвалидните пенсии се отпускат по следната таблица:

	Група инвалидност		
	I	II	III
редници	430 лв.	330 лв.	240 лв.
сержанти	450 лв.	350 лв.	260 лв.
офицери	560 лв.	440 лв.	340 лв.

Ако лицата по букви „а“, „б“ и „в“ от предходния член преди постъпването им в казармата, а тези по буква „г“ — по времето, когато са пострадали, са били работници или служители, административен персонал при трудово-кооперативните земеделски стопанства, членове на трудово-производителните кооперации, културни дейци или адвокати, пенсиите им се определят по реда на чл. 16, в случай че това е по-благоприятно за тях. Пенсиите на лицата по буква „г“ в останалите случаи се отпускат в размерите, предвидени за редници.

На пострадалите при бойни действия в защита на Родина-та пенсията се увеличава с 10%.

Пенсиите на лицата по букви „а“, „б“ и „в“ на предходния член, които са станали инвалиди поради заболяване или злополука през време на гарнизонен или домашен отпуск, се определят в размери 20% по-ниски от тези по таблицата.

III

ПЕНСИИ ЗА ОСОБЕНИ ЗАСЛУГИ И НАРОДНИ ПЕНСИИ

а) Пенсии за особени заслуги

26. Пенсии за особени заслуги се отпускат от Министерския съвет на изтъкнати борци за народна власт, на особено проявили се деятели в областта на държавната, обществената, културната, научната, техническата и стопанската дейност,

както и в областта на военното дело, които имат изключителни заслуги за страната.

б) Народни пенсии

27. Народни пенсии се отпускат на борци против реакцията и фашизма, участвували дейно и не изменили на тази борба, ако поради загубена трудоспособност попадат в една от трите групи инвалидност или ако са над 60-годишна възраст за мъжете и над 55-годишна възраст за жените и нямат достатъчно доходи за издръжка.

При тези условия се отпускат народни пенсии и на чужди граждани, участвували в борбата против фашизма в България от 9 юни 1923 година до 9 септември 1944 година, ако живеят в страната.

28. В зависимост от участието си в антифашистката борба лицата се разделят на три категории.

Към I категория спадат:

а) членовете на централните, на областните или окръжните ръководства на политическите и обществените антифашистки организации, както и сътрудниците към централните ръководства на тези организации;

б) командир, началник-щаб, политкомисар или интендант на бригада, на дружина (батальон) и на отред, както и лицата — заместници или приравнени към тях.

Към II категория спадат:

а) членовете на ръководствата на политическите и обществените антифашистки организации в околните и районите, както и сътрудниците към областните или окръжните ръководства на тези организации;

б) командир, политкомисар или интендант на чета, както и лицата — заместници или приравнени към тях.

Към III категория спадат непосочените към горните две категории борци против реакцията и фашизма.

29. Размерите на народните пенсии се определят съобразно категорията и групата инвалидност по следната таблица:

Категория	Месечна пенсия по група инвалидност — лева		
	I група	II група	III група
I	1 200	900	600
II	900	700	500
III	600	500	300

Пенсиите на лицата, навършили възрастта съгласно чл. 27, се определят в размерите за трета група инвалидност.

IV

НАСЛЕДСТВЕНИ ПЕНСИИ

30. Наследствена пенсия получават следните лица, ако са били издържани от наследодателя:

а) децата, братята, сестрите и внуците до навършване на 18 години, а учащите се в учебни заведения — 24 години, както и над тази възраст, ако загубят трудоспособността си до 18, съответно 24 години;

б) родителите, съпругът или съпругата при навършване — мъжете 60 години, жените 45 години, или преди навършване на тази възраст, ако са нетрудоспособни;

в) един от родителите или съпругата независимо от възрастта или трудоспособността, ако не работи и се грижи за децата, братята и сестрите на починалия глава на семейството, ненавършили 16-годишна възраст;

г) дядото и бабата, ако нямат средства за издръжка или ако няма лица, които по закон са длъжни да ги издържат.

Братята, сестрите и внуците получават пенсия, в случай че нямат трудоспособни родители.

Децата и нетрудоспособните родители на починалия, които не са били на негова издръжка, имат право на наследствена пенсия, ако впоследствие останат без средства за съществуване.

Децата имат право на пенсия в случай на смърт на единия от родителите, макар другият родител да работи.

31. Наследствени пенсии се отпускат в следните размери от следващата се лична пенсия на починалия:

а) при един наследник — 50%;

б) при двама наследници — 75%;

в) при трима и повече наследници — 100%.

32. Наследниците на починал поради трудова злополука получават пенсия в процентите по предходния член от следващата се лична пенсия за I група инвалидност.

Наследниците на починал поради общо заболяване, който има трудов стаж за пенсия за инвалидност, получават пенсия в процентите по предходния член от следващата се лична пенсия за II група инвалидност.

Наследниците на починало лице, което има трудов стаж за пенсия за изслужено време и старост, получават наследствена пенсия в процентите по предходния член от следващата се лична пенсия за изслужено време и старост, ако това е по-благоприятно за тях.

33. Пенсията на деца, загубили двамата си родители, които са имали необходимия трудов стаж за пенсиониране, се определя като наследствена пенсия за трудова злополука.

Като пенсия за трудова злополука се определя и пенсията на децата на починала самотна майка.

34. Родителите и вдовиците получават наследствена народна пенсия или пенсия за особени заслуги независимо от това дали са били издържани от починалия и без оглед на възрастта и трудоспособността им.

Наследствени военно-инвалидни и гражданско-инвалидни пенсии се отпускат на родителите и вдовиците независимо от това дали са били издържани от починалия.

35. Родители с право на народна пенсия за две или повече убити или починали поради заболяване или нараняване деца получават наследствена пенсия за всяко от тях, като общият размер на така образуваната пенсия не може да бъде по-голям от 1200 лева месечно.

36. По настоящия закон се получават и наследствени опълченски и поборнически пенсии.

37. Получаването на наследствена пенсия не се счита за приемане на наследство.

V

ПЕНСИИ НА ЛИЦА, УПРАЖНЯВАЩИ САМОСТОЯТЕЛНО ЗАНАЯТ

Пенсии за старост

38. Лицата, упражняващи самостоятелно занаят, добиват право на пенсия за старост след 25 години трудов стаж като осигурени и възраст 60 години за мъжете и 55 години за жените.

Размерът и начинът на отпускане на тези пенсии се урежда с правилник, одобрен от Министерския съвет.

39. Определената лична пенсия при 25 години трудов стаж като осигурен не може да бъде по-малка от 120 лева месечно.

40. Лицата, упражняващи самостоятелно занаят, които имат възраст — мъжете 60 години и жените 55 години, но нямат необходимия трудов стаж, добиват право на пенсия в намален размер при условие, че имат най-малко 12½ години трудов стаж като осигурени. В този случай размерът на пенсията се определя пропорционално на направените осигурителни вноски.

Ако пенсионерът постъпи на работа, упражнява самостоятелно занаят или свободна професия, пенсията не се изплаща.

41. Минималният размер на дарените пенсии, отпуснати по отменените закони за общественото осигуряване и за осигуряване на занаятчиите, е 50 лева месечно.

Пенсии за инвалидност

42. Лицата, упражняващи самостоятелно занаят, имат право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако попадат в една от трите групи инвалидност и ако са участвували в осигуровката, както следва:

- а) до 25-годишна възраст — 3 години;
- б) до 35-годишна възраст — 5 години;
- в) до 45-годишна възраст — 7 години;
- г) до 55-годишна възраст — 10 години;
- д) над 55-годишна възраст — 15 години.

43. Размерът на личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на лицата, упражняващи самостоятелно занаят, се определя в зависимост от групата инвалидност и участието им в осигуровката, изчислен в съответните проценти по таблицата към този закон. Пенсията се изчислява от годишния доход, отговарящ на средната месечна вноска за цялото времеучастие в осигуровката.

Така определената лична пенсия за инвалидност не може да бъде по-малка от 140 лева месечно за I група инвалидност, 120 лева за II група инвалидност и 100 лева за III група инвалидност.

Наследствени пенсии

44. Наследниците на лица, които са упражнявали самостоятелно занаят и са получили право на пенсия, получават наследствени пенсии съгласно членове 30 и 31.

Минималните размери на тези пенсии са 60 лева месечно за един наследник, 90 лева за двама наследници и 120 лева за трима и повече наследници при лични пенсии, отпуснати при пълн трудостаж, а при лични пенсии, отпуснати при съкратен трудов стаж, минимумът съобразно се намалява.

VI

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

45. На всички инвалиди мъже над 60 години и жени над 55 години, както и на инвалидите с трайни, невъзвратими и прогресиращи страдания пенсиите се отпускат пожизнено. Преосвидетелствуването им се извършва само по тяхно искане. Пенсиите на останалите инвалиди се отпускат за времето на нетрудоспособността им.

46. Лична или наследствена пенсия за изслужено време и старост може да се получава заедно с друг вид пенсия освен

с лична или наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване.

При право на повече от една пенсия се получава по избор една от пенсиите в пълен размер и по 50% от останалите, но общо не повече от 1200 лева месечно. Когато една от пенсиите е над 1200 лева месечно, получава се само тя в пълен размер.

Разпоредбите на този член се отнасят и за заварените пенсионери с право на повече от една пенсия.

47. Начинът за определяне средното месечно брутно трудово възнаграждение за изчисляване пенсията, включително и на лицата, които нямат установено трудово възнаграждение, се урежда с правилник.

48. Всички заварени пенсии се преизчисляват съгласно таблиците по настоящия закон, като за база се взема пълното брутно трудово възнаграждение, което е получавано по време на отпускане или ревизиране на пенсията.

Военните лица пенсионери, които имат допълнителен трудов стаж във въоръжените сили след 9 септември 1944 година, могат да поискат преизчисляване на пенсиите си и от трудовото възнаграждение, получавано през време на този стаж.

Пенсиите, отпуснати при съкратен трудов стаж по отменените закони, не се преизчисляват.

Заварените пенсионери с народна, военно-инвалидна или гражданско-инвалидна пенсия, чиито пенсии са изчислени въз основа на процент на загубена трудоспособност, при преосвидетелстване се привеждат към група инвалидност и получават пенсията си по определените в този закон размери. Тези от тях, степента на загубената трудоспособност на които не дава основание да им се определи група инвалидност, получават пенсията си по процент на загубена трудоспособност.

Размерите на пенсиите включват и увеличенията, дадени с 272-ро и 405-то постановление на Министерския съвет от 1951 г. и 1952 г., както и хлебните надбавки по постановлението на Министерския съвет от 1949 година.

Когато преизчисленият по настоящия закон размер на пенсията се окаже по-малък от досегашния заедно с увеличенията, се запазва старият размер, ако не е по-голям от 1200 лева месечно.

Пенсиите се окръгляват в цели левове.

49. Пенсионери, които работят, не получават пенсия. При напускане на работа пенсиите им се определят по условията на настоящия закон, ако това е по-благоприятно за тях.

Пенсионерите по инвалидност, както и тези с народна пенсия, когато работят с месечно възнаграждение до 1000 лева, получават 50% от пенсията си.

50. Правото на пенсия не се погасява с давност.

51. Неправилно получена пенсия по вина на пенсионера се събира с 12% годишна лихва.

52. Пенсиите не подлежат на облагане с данъци, пощенски и други такси. Върху тях не се правят запори, освен за издръжка, за надвзета пенсия и за задължения, произтичащи от престъпления.

53. Пенсиите на членовете на трудово-производителните кооперации и на лицата, упражняващи самостоятелно занаят, се отпускат от Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации и се изплащат за сметка на средствата на същия съвет.

54. Начинът за отпускане, прекратяване, видоизменяване и обжалване на пенсиите се урежда с правилник, одобрен от Министерския съвет.

55. Настоящият закон влиза в сила от 1 януари 1958 година. Заварените пенсии се преизчисляват към 1 юли 1958 година.

56. Отменяват се в частта им относно пенсионирането дял III от Кодекса на труда и всички закони, укази и други разпоредби, издадени след Кодекса на труда, с изключение на Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори.

Председателстващ Николай Георгиев: Давам думата на вносителя на законопроекта — заместник-председателя на Министерския съвет др. Иван Михайлов.

Зам.-председател на Министерския съвет Иван Михайлов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! От правителството и Централния комитет на Българската комунистическа партия е внесен за разглеждане от настоящата сесия на Народното събрание законопроект за пенсиите. Този законопроект е съставна част от големите мероприятия, които партията и правителството провеждат последователно след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за по-нататъшното повишаване на материалното благосъстояние на трудещите се в страната.

На вас вече са известни редицата важни решения на партията и правителството, приети през последната година, които значително подобриха материалното положение на трудещите се. Ще ви напомня само някои от тях. Например: увеличиха се ниските заплати и семейните добавки; намали се с два заплатени часа работното време в предпразничните и преднеделните дни; поевтини се и се подобри храната в работническите и учредженските столове. От друга страна коригираха се изкупните цени на някои селскостопански произведения, с което се засили материалната заинтересуваност на селските стопани-кооператори и частните производители. Прие се спе-

циален Закон за пенсиониране на селяните-кооператори отделно от съществуващия Закон за пенсиониране на селяните — частни стопани. С това се осигуриха фактически старините на всички възрастни селски стопани-кооператори, а на възрастните селяни — частни стопани, които още не са станали кооператори, се дава известна материална помощ до влизането им в трудово-кооперативните земеделски стопанства.

Прие се миналата година закон, с който се уредиха някои въпроси по пенсията, които не търпяха отлагане. Така например повишиха се размерите на ниските пенсии; премахна се изискването на причинна връзка при отпускане на народни пенсии; премахна се условието родителите на лицата, загинали във войните или в борбата против фашизма или като отбиващи редовната си военна или трудова служба, да са били издържани от починалия, за да получат наследствена пенсия; даде се право на вдовците и родителите на загиналите в борбата против фашизма да получават наследствени народни пенсии без оглед на възрастта и трудоспособността им; премахна се давностният срок за поискване на пенсия; пенсията се освободиха от всякакви данъци, такси и пр. С това се сложи началото на предвиденото в решенията на Априлския пленум подобряване на пенсионното дело у нас.

За осъществяването на всички гореизброени мероприятия държавата ще изразходва годишно около 2 милиарда и 500 милиона лева допълнителни средства. За нашата страна, при годишен държавен бюджет от около 19 милиарда лева, това означава твърде много. Всичко това показва какви големи грижи полагат партията и правителството за задоволяване нуждите на трудещите се от града и селото и колко голяма е материалната помощ, която те получиха. Тази голяма придобивка на трудещите се стана възможна благодарение на успехите на нашата страна в икономическото и политическото изграждане на Родината за 13 години народна власт.

Следвайки неотклонно линията на непрекъснато подобряване на материалното и културното положение на трудещите се, начертана на VI конгрес на Българската комунистическа партия, и в изпълнение решенията на Априлския пленум, Централният комитет на Българската комунистическа партия и Министерският съвет възложиха на специална комисия да подработи нов, цялостен законопроект за пенсията, с който да се кодифицира пенсионното законодателство у нас и да се намери приемливо разрешение на нерешените досега пенсионни въпроси. Комисията работи повече от една година. През този период тя разгледа предложенията, които бяха направени от Централния съвет на професионалните съюзи, предварително обсъдени с работническите колективи по предприятия, заводи, фабрики и учреждения. Разгледани бяха и направените

пред комисията предложения от някои обществени организации, министерства и ведомства, както и от отделни трудещи се.

Като изхождаше от необходимостта да се подобри пенсионното дело у нас и да се уеднаквят съществуващите многобройни закони, укази и решения на Министерския съвет по пенсионните въпроси, като взе предвид финансовите и икономическите възможности на страната при сегашния етап от нашето социалистическо развитие и близките перспективи, комисията изработи законопроект за пенсиите, който бе внесен за разглеждане и приемане от Централния комитет на Българската комунистическа партия и правителството. На 14 октомври т. г. на съвместно заседание Централният комитет на Българската комунистическа партия и Министерският съвет обсъдиха внесения проект и след като се направиха някои поправки, решиха законопроектът за пенсиите да бъде внесен за разглеждане и гласуване от Народното събрание.

Внесеният в Народното събрание законопроект за пенсиите урежда цялостно въпросите по пенсионирането на работниците и служителите за изслужено време и старост и за инвалидност, както и въпросите по пенсиите за особени заслуги и народните пенсии, наследствените пенсии и пенсиите на лицата, които упражняват самостоятелно занаят или свободна професия.

Основна цел, която преследва законопроектът, е да се внесе подобряване както в размера на пенсиите, така и в условията за пенсиониране, като се спазва в основни линии принципът — равна пенсия при равни основания. За осъществяване на този принцип не само за в бъдеще, но и за минало време в законопроекта са включени клаузи, които предвиждат ревизия на всички заварени пенсии по новите таблици.

Поради настъпилите след 9 септември 1944 г. коренни промени в политическия и стопанския живот на страната, наложи се издаването през изтеклия период на редица закони, укази и решения на Министерския съвет, с които да се уреди пенсионирането на различните категории работници, държавни и кооперативни служители, военнослужащи, научни и културни дейци, на лицата, упражняващи самостоятелно занаят или свободна професия, и т. н. Но това от друга страна доведе до голямо разпокъсване на пенсионното законодателство, което за съжаление в не малко случаи беше противоречиво и несъгласувано и често пъти довеждаше до неоправдани разлики в размера на пенсиите и в условията за пенсиониране на различните категории работници и служители. Това поставяше пред извънредно големи затруднения и работата на пенсионните органи.

За да се види голямото разнообразие, което съществува в пенсионното законодателство, достатъчно е да се посочат следните примери:

Работниците и служителите се пенсионираха досега за изслужено време и старост, за инвалидност поради трудова злополука или общо заболяване по условията на дял III от Кодекса на труда, културните дейци — по Указа за осигуряване и пенсиониране на културните дейци, кооператорите в трудово-производителните кооперации — по Указа за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации, военнослужащите — по Указа за всеобщата военна служба и пр.

Същевременно с отделни укази на Президиума на Народното събрание се уреждаха пенсията за особени заслуги и народните пенсии, военнoinвалидните, гражданско-инвалидните и поборническите пенсии, пенсията на летците от гражданската авиация, на служителите от народната милиция и пр. Има специални постановления на Министерския съвет за условията за пенсиониране на артистите и балерините, на хористите от Народната опера и др.

Както виждате, цял куп закони, укази и постановления, без да споменавам за многобройните правилници и наредби, изработени за приложението на тези законоположения. При това не бива да се забравя, че всички тези документи засягат интересите не само на 230-те хиляди пенсионери в страната, но и интересите на цялата работническа класа, на служащите и пр., които съставляват не по-малко от 1 300 000 души.

Тази раздробеност и несъгласуваност на пенсионното законодателство сега с новия законопроект за пенсията се отстранява напълно. Законопроектът обхваща всички категории работници и служители, офицерите от въоръжените сили на действителна военна служба, включително и свръхсрочнослужащите старшини и сержанти, служителите от народната милиция и трудовата повинност и пр. За всички тези категории работници и служители, в това число и за военнослужащите, се установяват единни таблици за определяне размера на пенсията им, с което се отстранява друг сериозен недостатък на досегашното ни пенсионно законодателство — разнообразието в условията и начина за определяне и изчисляване на пенсията.

Най-важните въпроси, които се разрешават със законопроекта и които фактически най-много интересуват трудещите се, това са въпросите за възрастта и за трудовия стаж за пенсиониране, както и за размера на пенсията.

По първата група въпроси — за възрастта и за трудовия стаж за пенсиониране — със законопроекта се запазва в основни линии установената досега с Кодекса на труда категоризация. Съобразно характера и особените условия на труда в

чл. 1 на законопроекта се предвиждат три категории труд. За разлика от досегашните изисквания обаче за жените работнички и служителки се установяват значително по-благоприятни условия за пенсиониране, изразени в намаляване на възрастта или на трудовия стаж за съответната категория труд. Например жените от първа категория труд ще се пенсионират занапред при 45-годишна възраст, а не при 50-годишна възраст, както това беше досега. Жените от трета категория труд, както и учителките, съгласно чл. 4 ще могат да се пенсионират при 20 години трудов стаж, а не при 25 години, както беше досега.

С чл. 3 от законопроекта се въвежда специално положение за жените, родили и огледали 5 и повече деца до 8-годишна възраст. Те ще имат право да се пенсионират при 15 години трудов стаж и възраст — за първа категория труд 40 години и за втора и трета категория труд — 45 години. Това голямо облекчение, което се дава на многодетните майки, напълно съответствува на политиката на партията и правителството за поощряване на раждаемостта в страната и за постоянно разширяване на грижите за децата.

С чл. 30 от законопроекта се предвижда също така значително намаляване на възрастта на жените, имащи право на наследствена пенсия — от 55 години, както беше досега, на 45 години.

Изобщо облекчените условия за пенсиониране, които се предвиждат в законопроекта за жените, са напълно основателни, справедливи и хуманни. Известно е, че жените работнички и служителки се занимават не само с обществено полезен труд, но те отделят голяма част от времето си през денонощието, извънработното време в предприятията и учрежденията за отглеждане и възпитание на децата и за полагане на други грижи около семейството и домакинството. Като се намаляват изискванията за трудов стаж за жените, фактически на тях им се признават за пенсиониране и годините, през които те са отглеждали своите деца и поради това са били принудени да се откъсват от производството.

Облекчени условия за пенсиониране се създават и за слепите работници и служители, както и за инвалидите по раждане или с придобита инвалидност от първа или втора група до постъпването им на работа. Съгласно чл. 3 от законопроекта те ще имат право на пенсия за изслужено време при трудов стаж и възраст, предвидени за първа категория труд. За пенсионирането на слепите работници и служители се предвижда и друго голямо облекчение — те ще имат право на пенсия по инвалидност поради общо заболяване при 5 години трудов стаж независимо от възрастта си. При това, съгласно последната алинея на чл. 12, условието инвалидността да е настъ-

пила през време или по повод на работата няма да се прилага по отношение на слепите по рождение или на ослепелите преди постъпването им на работа. Облекченията, които се предвиждат в законопроекта за тези категории работници и служители, имат за цел да се поощри трудоустрояването им на подходящ за тях общественно полезен труд и наред с това да се внесе по-голяма социална справедливост, тъй като трудът на слепите и инвалидите е свързан с много повече усилия, отколкото на останалите работници и служители.

Значително се намаляват със законопроекта изискванията за трудов стаж при пенсиониране по инвалидност поради общо заболяване. Както е известно, в Кодекса на труда съществува специална таблица, съгласно която, за да се получи такава пенсия, се изисква трудов стаж от 1 до 20 години — в зависимост от възрастта на работника или служителя. Съгласно чл. 18 от законопроекта пенсията за инвалидност поради общо заболяване за младежи до 20-годишна възраст се отпуска независимо от продължителността на трудовия стаж, за работници и служители до 25-годишна възраст се изискват 3 години трудов стаж, а за работници и служители над 25-годишна възраст само 5 години трудов стаж. Това облекчение се изисква от интересите на по-младите работници и служители, които могат да получат инвалидност поради общо заболяване още в първите години на своята трудова дейност. То е особено благоприятно и за по-възрастните работници и служители, които по една или друга причина по-късно са се включили в трудовия процес и за които досега се изискваше значително по-голям трудов стаж — до 20 години, за да имат право на такава пенсия.

Поради особения характер на службата на офицерския и сержантския състав от въоръжените сили, народната милиция и трудовата повинност и поради това, че се налага някои от тях да се освобождават от служба преждевременно, излизайки в живота без гражданска квалификация, с членове 5 и 6 от законопроекта тези категории служители са причислени към първа и съответно втора категория труд, но при възраст с 5 години по-малка. Това е напълно справедливо и държавно оправдано, тъй като при други условия трудно биха се намерили кандидати, които да посветят живота си на тези специалности при риска да останат без производствена квалификация, когато бъдат освободени от служба.

Невъзможно и нецелесъобразно е обаче всички въпроси по категоризацията на труда да се разрешават със закона. В практическия живот има толкова много видове труд, които е невъзможно да се изброят, нито пък да се предвидят за в бъдеще. Затова в чл. 1 от законопроекта е предвидено да се предостави на Министерския съвет правото да определя кой

труд към коя категория се причислява, както и условията, сроковете и реда за признаване на трудов стаж за пенсиониране. Тъй като сега съществуват и за в бъдеще ще има случаи на строго специфичен труд, който не може да бъде причислен към нито една от определените три категории, дава се право на Министерския съвет да определя и друга възраст и друг трудов стаж за пенсиониране на отделни категории работници и служители, заети при специфични условия на труда.

Вторият основен въпрос, на който искаме да се спра, това е въпросът за размера на пенсиите. Трябва определено да се каже, че всички видове пенсии получават значително увеличение. Откъде идва това увеличение? Преди всичко увеличават се процентите, въз основа на които се изчисляват пенсиите. На второ място премахват се ограниченията в трудовото възнаграждение, от което се изчисляват пенсиите. На трето място размерът на пенсиите за изслужено време и старост ще се изчислява върху получаваното средно месечно брутно трудово възнаграждение през три последователни години от последните десет години трудов стаж, по избор на пенсионера, а не от трудовото възнаграждение на пенсионера за последните 12 месеца трудов стаж, както беше досега.

Това са все благоприятни за пенсионера положения, които вкупом допринасят за повишаване размера на пенсията му. Особено благоприятно е положението, че пенсионерът ще може да избира три години от най-производителния си трудов стаж, когато той е постигнал висока квалификация и съответно на това високо заплащане на труда си. Досега съществуващото положение създаваше много тревоги у онези работници и служители, които се намираха пред пенсиониране. Всеки от тях се стареше по различни пътища да си осигури през последните 12 месеца преди пенсионирането по-голямо трудово възнаграждение. Вървейки по тази линия, се вършеха закононарушения и нарушения на щатната дисциплина. С новото положение не само се внася успокоение и по-голяма увереност в осигуряване старините на трудещите се, но също така ще могат по-правилно да се използват възрастните работници и служители и ще се избегнат недоволствата и служебните недоразумения.

За да се види по-добре разликата между старото и новото положение, ще посоча за сравнение само няколко цифри. Съгласно чл. 9 от законопроекта размерът на пенсията за изслужено време и старост се изчислява в процент от 55% до 80% от брутното трудово възнаграждение, без каквито и да било ограничения. Така определеният размер на пенсията се увеличава с 2% за всяка година допълнителен трудов стаж, но общо с не повече от 12%. По досегашния дял III от Кодекса на труда размерът на пенсията се изчислява в процент от 50% (осно-

вен) до 62% (с допълнителния трудов стаж) от трудово възнаграждение максимум до 800 лв. Само за подземните работници и учителите този процент се движи от 55% (основен) до 67% (с допълнителен трудов стаж), но при посочените вече ограничения в трудовото възнаграждение, от което се изчислява пенсията. По такъв начин максималният основен размер на пенсията за изслужено време и старост по Кодекса на труда беше закован на 496 лв., а за миньорите и учителите на 536 лв.

Към казаното дотук ще приведа още един пример. Ако работник или служител с брутно месечно трудово възнаграждение 600 лв. и с 31 години трудов стаж се пенсионира по условията на дял III от Кодекса на труда, ще получи пенсия в размер на 372 лв., само ако е миньор или учител ще получи 402 лв. Ако същият работник или служител се пенсионира по условията на новия закон, ще получи пенсия в размер на 538 лв., т. е. само с 62 лв. по-малко от трудовото му възнаграждение. Като се вземе под внимание, че пенсите се освобождават от всякакви данъци и такси, а от трудовото възнаграждение се удържа данък общ доход — в случая 28,80 лв., ще се види, че фактически разликата между трудовото възнаграждение и пенсията в предвидения пример ще бъде само 33,20 лв. Примерът е достатъчно красноречив и не се нуждае от повече коментари. Облагите, които получават работниците и служителите с новия закон, са повече от очевидни.

Разбира се, ограниченията, които досега съществуваха в областта на пенсионното дело, имаха своето оправдание, тъй като целеха да се запази необходимото съотношение между пенсите и заплатите. Сега, когато нашите успехи в строителството на социализма са налице, когато се увеличиха ниските заплати и се проведеха редица други мероприятия за подобряване на материалното и културното положение на трудещите се, премахването на тези ограничения е нова крупна придобивка за нашата работническа класа, за всички трудещи се.

При това трябва да добавя също, че минималният размер на пенсията за изслужено време и старост се увеличава от 280 на 300 лв. месечно. С въвеждането на принципа размерът на пенсите за изслужено време и старост и за трудова инвалидност да се определя по низходящи проценти съответно на растежа на трудовото възнаграждение се осигурява достатъчен размер на пенсите при по-ниските заплати и се избягва прекомерното увеличение на пенсите при по-високите заплати. По този начин се осигурява по-голяма социална справедливост по отношение на по-ниско платените работници и служители.

Заедно с пенсите за изслужено време и старост и за трудова инвалидност повишават се размерите и на народните пенсии, като максималният им размер се увеличава от 720 лв.,

колкото беше досега, на 1200 лв. месечно. Това е напълно справедливо, тъй като се дава възможност на заслужилите дейци, на активно участвувалите в съпротивителното движение и в антифашистката борба до 9 септември 1944 г. да им се осигурят старините не по-лошо, отколкото на тези, които са имали възможност през това време да повишават образованието и квалификацията си и да достигнат до пенсия при значително по-благоприятни условия. Това ще бъде знак на благодарност и на отбелязване и на признаване на заслугите им към народа и народната власт, както и известна компенсация за загубеното им здраве и за понесените от тях материални и духовни жертви през време на борбата. Все с тази цел се предвижда да се отпускат народни пенсии и на борците против реакцията и фашизма на възраст — мъжете над 60 години и жените над 55 години, без да им се търси загубена трудоспособност.

Увеличават се също и размерите на гражданско-инвалидните пенсии.

В сравнение с Указа за държавните пенсии предвижда се известно намаление в размерите на военно-инвалидните пенсии, които ще се отпускат за в бъдеще. Необходимо е да обясня защо това е направено, за да не остане някой с впечатление, че се ощетяват интересите на военно-инвалидите. Както е известно, с Указа за държавните пенсии от 1953 г. се предвиждаха нови, високи размери на военно-инвалидните пенсии. Заварените дотогава военно-инвалидни пенсии обаче не бяха ревизирани и си останаха в старите ниски размери. Фактически от Указа за държавните пенсии се възползуваха само пострадалите след 1953 г. военнослужащи при отбиване на редовната си военна служба. Това беше едно явно ненормално положение и създаваше оправдани недоволства между военно-инвалидите от войните, които получаваха значително по-ниски пенсии в сравнение с пострадалите при мирновременна обстановка. Сега това положение се коригира. Новите размери на военно-инвалидните пенсии, предвидени в законопроекта, действително са малко по-ниски в сравнение с тези по Указа за държавните пенсии, но те са значително по-високи от военно-инвалидните пенсии, отпуснати до 1953 г. По такъв начин по-голямата част от военно-инвалидите ще получат увеличение на пенсиите си. При това трябва да добавя, че отпуснатите по Указа за държавните пенсии след 1953 г. военно-инвалидни пенсии няма да бъдат намалени и ще се запазят в същите размери. Съгласно чл. 48 от законопроекта не се допуска намаление в размера на пенсиите до 1200 лв. месечно. Този текст е предвиден именно за такива случаи.

В законопроекта са въведени и редица други нови положения с цел да се разшири кръгът на лицата, имащи право на пенсия.

С чл. 7 се дава право на лицата, които имат възраст — мъжете 60 години и жените 55 години, да получават пенсия в намален размер, ако имат най-малко половината от изискуемия се трудов стаж за съответната категория труд. Размерът на пенсията се определя пропорционално на трудовия стаж. По такъв начин се осигуряват старините на значителен брой граждани, които в миналото било поради политически причини, било поради съществуващата постоянна безработица, било поради обстоятелството, че голям брой професии не бяха обхванати от общественото осигуряване, не са имали възможност да придобият достатъчно трудов стаж за пенсиониране. Сега голяма част от тези граждани са включени в общественото производство, но поради напредналата си възраст не са в състояние да работят още продължително време, за да си набавят необходимия пълен трудов стаж. С новото положение, предвидено в законопроекта, тази категория граждани ще получат пенсии в размери, които се движат от половина почти до пълна пенсия в зависимост от трудовия им стаж. Това положение ще облекчи и много други възрастни граждани на страната, които по една или друга причина сега не работят, имат известен трудов стаж от миналото, но по досегашните законоположения не са имали право на пенсия. В духа на партийната и правителствена политика за грижите към човека справедливо е да се осигурят старините на тези хора. За да се види каква помощ ще получат тези граждани, достатъчно е да се добави, че за частични пенсии държавата ще изразходва не по-малко от 50 милиона лева годишно.

С чл. 8 от законопроекта се дава право на уволнените поради съкращение, болест или непригодност да получат пенсия с 10% намаление при условие, че мъжете имат 25 години трудов стаж и 55-годишна възраст, а жените 20 години трудов стаж и 50-годишна възраст. След навършване на изискуемата се възраст пенсията се изплаща в пълен размер. Фактически това означава намаляване с по 5 години на възрастта за пенсиониране за редица работници и служители, които по посочените вече причини са изпаднали в затруднено положение. Облекчението засяга преди всичко работниците и служителите от III категория труд.

Това положение се налага от обстоятелството, че в някои случаи отделни работници и служители било поради личните им качества, било поради изискванията на службата или по здравословни причини могат да бъдат освободени от работа преди да навършат възрастта за пенсиониране. Макар и да имат необходимия трудов стаж, при сега съществуващото пен-

сионно законодателство тези работници и служители оставаха временно без пенсия до навършване на възрастта за пенсиониране. Сега тази аномалия се премахва. Подобно облекчение се дава и за военнослужащите от въоръжените сили, както и за служителите от народната милиция и трудовата повинност.

В тази връзка искам да направя още една бележка. Както споменах, с въвеждане правото на намалена с 10% пенсия до навършване на възрастта за пенсиониране фактически се слага началото на намаляване изискуемата се възраст за работниците и служителите от III категория труд. Правят се предложения от някои трудещи се това положение да се въведе като общо правило. Веднага трябва да се отбележи, че в тези предложения се крият известни опасности преди всичко от финансова гледна точка. Такова едно мероприятие неминуемо ще доведе до съответни корекции и в останалите категории труд, а това означава допълнителни разходи от няколко стотин милиона лева. При големите облекчения, които се дават с новия пенсионен закон, включително и с правото на пенсия при недостигната възраст, би било крайно нецелесъобразно да се прави такава рискована стъпка сега.

Но не само това трябва да се каже по този въпрос. Позволете ми да ви приведа някои данни и за другите страни. В САЩ, Англия, Белгия, Гърция и други капиталистически страни пенсия за изслужено време и старост за III категория труд се отпуска на мъжете при 65-годишна възраст, а на жените при 60-годишна възраст. В Западна Германия, Австрия, Финландия, Португалия, Швейцария и Холандия — при 65-годишна възраст за мъжете и за жените. Във Франция и Турция — при 60-годишна възраст за мъжете и жените. В някои капиталистически страни, като Дания, Ирландия и Норвегия, пенсия се дава при 70-годишна възраст и т. н. При това трябва да се има предвид, че по-голямата част от осигурителните вноски за пенсия там се плащат от самите работници и служители.

Аз ще ви приведа още няколко примера за I категория труд. В Австрия и за мъжете и за жените — 65 години, в Белгия и за мъжете и жените — 55 години, в Германската федерална република и за мъжете и жените — 65 години, в Турция — 54 години за мъжете, за жените няма данни и т. н.

В социалистическите страни почти навсякъде е възприето пенсия за изслужено време и старост за III категория труд да се отпуска при 60-годишна възраст за мъжете и при 55-годишна възраст за жените. Така е в Съветския съюз, в Чехословакия, в Германската демократична република и другите страни.

Тези данни показват, че и в това отношение с новия законопроект за пенсиите се внася чувствително подобрение.

Разбира се, и дума не може да става за сравнение между условията за пенсиониране в социалистическите страни и в капиталистическите страни. Приведох данни от капиталистическите страни само за сведения на онези жалки остатъци от миналото, които все още се опитват да злословят по повод на всеки наш успех и да дават ухо на чуждите централи.

Към изложеното дотук остава още да добавя, че се разширява кръгът не само на лицата, имащи право на лична пенсия, но и на лицата, имащи право на наследствена пенсия. Съгласно чл. 30 от законопроекта дава се право да получават наследствена пенсия освен предвидените по досегашните законоположения лица, също и внуците, дядото и бабата, ако нямат издръжка или ако няма лица, които по закон са длъжни да ги издържат. С това се дава възможност и на тази категория наследници, за разлика от досегашното положение, да получат от държавата известна материална подкрепа, което е в съответствие с политиката на партията и правителството за полагане на грижи към по-възрастните хора и за обезпечаване на невръстните деца, останали без каквато и да било издръжка.

Все в тази връзка се предвижда, ако единият от родителите или съпругата не работи и се грижи за децата, братята и сестрите на починалия глава на семейството, да има право на наследствена пенсия независимо от възрастта и трудоспособността си. В случай че децата и нетрудоспособните родители на починалия, които не са били на негова издръжка, впоследствие останат без средства за съществуване, също придобиват право на наследствена пенсия.

Общите разпоредби на законопроекта засягат преди всичко заварените пенсионери.

Съгласно чл. 48 всички заварени пенсии се преизчисляват по таблиците на закона, като за база се взема пълното брутно трудово възнаграждение, което е получавано по време на отпускане или ревизиране на пенсията, т. е. при най-благоприятните за пенсионера условия. Това означава, че всички заварени пенсии ще бъдат преизчислени по новите проценти без оглед на ограниченията в трудовото възнаграждение, които са съществували по досегашното пенсионно законодателство при отпускането или ревизирането на тези пенсии. По такъв начин ще се премахнат чувствителните разлики в размерите на пенсиите, които са били отпуснати по условията на отменения Закон за общественото осигуряване и по дял III от Кодекса на труда и ще се създаде стабилност в пенсионното дело. Излишно е да се подчертава какво голямо значение има всичко това за цялостното и правилно разрешаване на пенсионния въпрос.

Трябва да се отбележи, че при това различие в пенсиите, което сега съществува, при големите промени и реорганиза-

ции, които станаха в страната от 9 септември 1944 г. досега, в това число и измененията в щатните таблици на държавните служители и в заплащането на труда на работниците, при непрекъснатото подобряване на материалното положение на трудещите се и на трудовите възнаграждения, ясно е, че е немислимо да се предвидят и разрешат всички въпроси, засягащи лично, отделно някой пенсионери. Известни разлики ще има и сега и те са неизбежни при бързото развитие на страната, тъй като политиката на непрекъснатото подобряване на материалното положение на трудещите се ще продължава и занапред. Това е една от най-главните задачи на партията и правителството.

Изхождайки от тези единични и незначителни разлики, някои граждани стигат до съвсем неправилни изводи и предлагат заварените пенсии да се преизчислят не от трудовите възнаграждения, въз основа на които са били отпуснати или ревизирани тези пенсии, а от сегашните трудови възнаграждения за съответните длъжности, които те са заемали при пенсионирането. С други думи, предлага се всички съществуващи в миналото трудови възнаграждения да се приравнят по размери към сегашните и да се установи пълна уравниловка в това отношение. Тези граждани забравят, че промени в трудовите възнаграждения ще стават винаги и при всички условия. Те забравят, че ако трудовите възнаграждения сега са по-високи, същевременно и изискванията, които се поставят пред държавните служители и пред работниците по отношение на образователния ценз, практическия опит и пр., също растат. Те забравят освен това, че друга база за изчисляване на пенсиите не може да има, защото никой от заварените пенсионери не е гарантиран, че ако продължеше да работи при наличието на промените, които се извършиха в щатове и щатните таблици, щеше да остане на същата длъжност, при която е пенсиониран. Даже при новите условия на закона, ако двама служители се пенсионира на една и съща длъжност, възможно е да получат различни размери на пенсиите си, тъй като през трите последователни години, които те ще изберат от последните си десет години трудов стаж, може да са получавали различни трудови възнаграждения. Подобни изключения са възможни при всички случаи.

За да стане ясно каква придобивка получават заварените пенсионери от ревизията на пенсиите си, достатъчно е да се каже само, че държавата ще изразходва за тази цел повече от 72 милиона лева годишно, т. е. половината от допълнителните разходи по приложението на закона ще отидат за увеличение на заварените пенсии. Този факт сам по себе си показва, че ревизията на заварените пенсии ще се извърши при

възможните най-благоприятни условия за пенсионерите и в зависимост от икономическите възможности на страната.

Необосновани са също така исканията на някои трудещи се да се допусне преизчисляване на пенсиите, отпуснати при непълнен трудов стаж по отменени вече пенсионни закони. Тези пенсии са отпуснати като изключение при трудов стаж от 5 до 10 години и техните размери бяха увеличени на 280 лв. месечно, считано от 1 август 1956 г., съгласно Закона за уреждане на някои въпроси по пенсиите. Ако се допусне преизчисляване по новите таблици, това фактически ще означава тези пенсионери да бъдат поставени в значително по-благоприятно положение, отколкото лицата, които ще получат частична пенсия по условията на новия закон. Съгласно чл. 7 от законопроекта частична пенсия може да се отпусне само при наличност най-малко на половината от изискуемия се трудов стаж за съответната категория труд, а заварените частични пенсии, както вече споменах, са отпуснати при значително по-малък трудов стаж.

Заслужава да бъде обсъдено и по възможност прието от Народното събрание предложението на инвалидите от I група инвалидност, т. е. напълно, 100% нетрудоспособни, които се нуждаят от постоянна чужда помощ, като се допълни чл. 48 с нова алинея, предвиждаща получаването към пенсията допълнително още 120 лв. за придружител. Такова едно искане е справедливо и напълно хуманно.

Друг въпрос, който интересува както заварените, така и бъдещите пенсионери, това е въпросът за получаването на повече от една пенсия. Съгласно разпоредбите на чл. 188 от Кодекса на труда никой не може да получава повече от една пенсия. През 1953 г. с указите за народните и за държавните пенсии това положение беше отчасти коригирано, като се разреши получаването заедно с пенсията за старост и народна пенсия, но при общ размер не повече от 720 лв. месечно за личните пенсии и 536 лв. за наследствените. Разреши се също получаването на втора пенсия и по Указа за държавните пенсии, но при общ размер до 536 лв. месечно за личните пенсии и съответен процент от този размер за наследствените. Сега с чл. 46 от законопроекта правото за получаване на повече от една пенсия още повече се разширява. Заедно с лична или наследствена пенсия за изслужено време и старост може да се получава всякакъв вид друга пенсия с изключение само на лична или наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване, тъй като тези пенсии се получават при особено благоприятни условия, както казах — до 5 години трудов стаж. Една от пенсиите, по избор на пенсионера, се получава в пълен размер, а останалите по 50%, но общо не повече от 1200 лв. месечно. Ако една от пенсиите е над 1200 лв. месечно, получава се само тя в пълен размер.

Какви са съображенията за това? Както вече се каза, размерите на всички видове пенсии значително се увеличават и при получаване на повече от една пенсия, ако не се предвидят известни ограничения в общия размер, може да се стигне до неоправдано високи сборове.

Сериозно беше обсъден от Централния комитет и правителството въпросът за положението на работещите пенсионери. По начало се прие те да не получават пенсиите си. Съображенията, които се взеха предвид при решаването на този въпрос, бяха следните:

Новите размери на пенсиите са значително по-високи от досегашните и както бе казано по-горе — до голяма степен се приближават към трудовите възнаграждения, особено на по-ниско платените работници и служители. При това положение, ако работещият пенсионер се освободи от работа, пенсията му ще бъде незначително по-малка от трудовото възнаграждение, което той е получавал. Ясно е, че пенсионерът, макар и освободен от работа, не ще чувства особени материални затруднения, като при това се има предвид, че все по-малко са вече тези семейства, от които да не работят повече от един член в семейството. Статистическите данни за нашата страна показват, че през 1957 г. средният брой, членове на едно домакинство по линия на работниците е 3,52, а при служителите е 3,62, значи, няма пълно четири члена. От тях работят 1,49, значи, приблизително половината — за работниците и 1,57 — малко повече от половината — за служителите. Освен това, като правило децата на пенсионера са вече израснали и са на своя собствена издръжка. Не трябва да се забравя също, че към пенсиите се изплащат и полагащите се семейни добавки, ако има невръстни деца, а за студентите, деца на родители с по-малки материални възможности, се отпускат и стипендии.

Що се отнася до пенсионерите по инвалидност, както и до тези с народна пенсия, които също попадат в група инвалидност, те ще имат право да получават 50% от пенсията си, ако работят с трудово възнаграждение до 1000 лв. месечно.

Тук е взето под внимание обстоятелството, че тези пенсионери винаги ще бъдат трудоустроявани на по-ниско платени длъжности, че те не могат да се преквалифицират за по-високо платен труд и обикновено до края на трудовата си дейност остават в едно и също положение. Справедливо ще бъде като компенсация за загубената им трудоспособност да им се даде възможност да получават половината от пенсията си. По този начин ще се подобри материалното положение на трудовите инвалиди, пострадали при злополука или от професионално заболяване, както и на борците против фашизма, които

са станали инвалиди в резултат на понесените инквизиции и лишения.

Има още редица положения в законопроекта, с които се предвиждат по-благоприятни условия за пенсиониране, но не е нужно да ги изброявам, защото проектът е публикуван вече и ви е раздаден и всеки е имал възможност да се запознае с него.

На края искам да се спра на финансовата страна на законопроекта. От направените приблизителни изчисления — казвам приблизителни, защото е извънредно трудно да се знае още отсега колко нови пенсионери ще се появят по условията на законопроекта — излиза, че ще са необходими допълнителни разходи около 145 милиона лева годишно. Както вече споменах, главните разходни пера идват от въвеждането на частични пенсии при непълен трудов стаж и на намалени с 10% пенсии при недостигната възраст, от намаляване на изискуванията за трудов стаж при право на пенсия по инвалидност поради общо заболяване и от ревизията на заварените пенсии. Останалите разходи са свързани с облекчените условия за пенсиониране на жените, с увеличаване от 280 на 300 лв. месечно минималния размер на пенсиите за изслужено време и старост, с увеличаване размерите на народните пенсии и т. н.

При тези изчисления не е взето под внимание онова увеличение, което евентуално би се получило, ако се извърши корекция в категоризацията на някои физически работници и те преминат в по-горна категория труд при утвърждаване на правилника, което ще стане от Министерския съвет след приемането на Закона за пенсиите. Това сега е трудно да се предвиди, тъй като правилникът, както казах, ще бъде утвърден от Министерския съвет по-късно.

Понеже сумата 145 милиона лева е достатъчно голяма и не може да се поеме изцяло от бюджета за 1958 г., прие се ревизията на заварените пенсии да се извърши от 1 юли 1958 г., въпреки че се предлага законът да влезе в сила от 1 януари 1958 г. Това се налага и от технически съображения, тъй като предстои огромна работа пред пенсионните органи по преизчисляване на заварените пенсии. При това положение общите допълнителни разходи само за 1958 г. ще бъдат около 107 милиона лева.

Другари и другарки народни представители! Предлаганият за обсъждане и приемане от Народното събрание законопроект за пенсиите засяга интересите на около 230 хиляди заварени пенсионери, както и на всички работници и служители от предприятията, учрежденията, въоръжените сили, народната милиция, трудовата повинност, Централния кооперативен съюз, трудово-производителните кооперации, администра-

тивният персонал на трудово-кооперативните земеделски стопанства, културните дейци, адвокатите, обществените дейци, лицата, упражняващи самостоятелно занаят, голям брой трудещи се, които в момента не работят, но са в напреднала възраст, родители, съпруги, деца, братя, сестри и други наследници на загинали, починали или пострадали лица и т. н. Или общо засягат се интересите на не по-малко от 1 милион и 300 хиляди души. Като се вземат под внимание и семействата им, които са не по-малко заинтересувани, може да се твърди, че Законът за пенсиите ще засегне интересите на почти цялото градско население, работническите селища и не малка част от селското население, участващо в производствения процес по предприятия, заводи, фабрики, в транспорта и съобщенията, в народните съвети, училищата, на строителните обекти, по дърводобива и т. н.

Статистиката показва, че сега у нас се изплащат около 230 хиляди пенсии, отпуснати по дял III от Кодекса на труда, по Указа за пенсиите за особени заслуги и по Указа за държавните пенсии, на обща сума над 727 милиона лева годишно. По Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори се изплащат над 507 хиляди пенсии на обща сума около 400 милиона лева годишно. Отделно се изплащат повече от 187 хиляди пенсии на частни земеделски стопани на обща сума над 65 милиона лева годишно. Или всичко в нашата страна са отпуснати досега повече от 924 хиляди пенсии на обща сума 1 милиард и 192 милиона лева годишно. Средно около 12,3% от цялото население — градско и селско — получава пенсия, или кръгло на всеки 8 човека от населението в страната се пада един пенсионер.

Към тези цифри следва да се прибави броят на новите пенсионери, които ще придобият право на пенсия по условията на закона, както и допълнителният разход от 145 милиона лева за изплащане на тези пенсии и за ревизията на заварените. Значително ще се увеличат за следващите години също така и разходите за пенсии на земеделските стопани-кооператори.

От изложението дотук се вижда какво огромно значение има за нашия народ новият Закон за пенсиите, който засяга жизнените интереси на голяма част от населението и урежда пенсионното положение на стотици хиляди сегашни и бъдещи пенсионери. Законопроектът се посреща с голяма радост и гореща благодарност от работниците и служителите в цялата страна.

Ясно е, че приемането на законопроекта за пенсиите от Народното събрание ще бъде нова голяма победа за трудещите се у нас, нов голям принос за подобряване на материалното им положение. Заедно с това новият Закон за пенсиите

ще бъде нов стимул в борбата за изграждането на социализма в нашата страна, ще повиши активността на трудещите се за нови трудови победи, за изпълнение и преизпълнение на народностопанските планове, които са основата за по-нататъщия напредък и процъфтяване на нашата социалистическа Родина, за по-нататъшното подобряване на материалното положение на трудещите се. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата за съдоклад докладчикът на законодателната комисия др. д-р Пенчо Костурков.

Докладчик д-р Пенчо Костурков: *(Чете)*

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за пенсията

1. Уводният текст да стане чл. 1 от закона, като всички останали членове се съответно преномерират.

Съображения. Уводният текст в същност определя материята, която ще се регламентира със закона, и той представлява част от неговото съдържание, поради което трябва да бъде обособен в отделен член.

2. В чл. 1 след думите „се причислява“ да се добавят думите „съобразно характера и особените условия на труда“.

Съображения. Законът трябва да определя основните критерии, върху които Министерският съвет ще изгражда трите категории труд. Тия основни критерии са: характерът и особените условия на труда за всяка отделна категория труд. Ето защо текстът трябва да се допълни, както се предлага.

3. В чл. 2 думите „на свръхсрочна служба“ да се заличат.

Съображения. Текстът има предвид както военнослужащите на свръхсрочна служба, каквито са сержантите и старшините, така и ония, които са на действителна военна служба, каквито са офицерите и другите висши военни длъжностни лица. При това изясняване на смисъла на текста вмъкването в редакцията му на думите „на свръхсрочна служба“ стеснява приложението му несъобразно с действителния му смисъл.

4. В чл. 3, ал. II, думите „Слепите работници и служители“ да се заменят с думите „Слепите и“.

Съображения. Тази алинея визира слепите трудещи се, които се пенсионират по чл. 1 от проекта. Неправилно в редакцията на текста се поставят думите „работници и служители“, като се е считало, че това понятие обхваща всички трудещи се по чл. 1. Това понятие обаче има точно определено съдържание и не включва членовете на трудово-производител-

ните кооперации, чрез които главно се трудоустрояват слепите. Поради това именно думите „работници и служители“ следва да се заличат, за да се разбира, че текстът се отнася до всички слепи по чл. 1 от проекта.

5. В чл. 12, ал. I, думите „на свръхсрочна служба“ да се заличат.

Съображения. Същите, изложени в точка 3.

6. Член 13 да се измени и да придобие следната редакция: „Според степента на загубената трудоспособност и с оглед на професията инвалидите се разделят на три групи.

Групата инвалидност се определя от трудово-експертна лекарска комисия въз основа на правилник, утвърден от Министерския съвет.“

Съображения. Измененията в текста се налагат, за да се определят в него основните принципи, по които следва да се определят групите инвалидност. Тези основни принципи са: загубена трудоспособност и характер на професията, като се приема, че и в случаите, когато даден трудещ се става неспособен за упражняване на своята професия, е налице трудова инвалидност.

7. Член 24 да се измени и да придобие следната редакция: „Военно-инвалидни пенсии се отпускат на следните лица, пострадали по време на службата си и попадащи в група инвалидност:

а) от редовия и сержантския състав на въоръжените сили — на срочна служба или мобилизирани от запаса;

б) на редовни трудоваци на срочна служба или мобилизирани от запаса;

в) на запасни, повикани на учебен, проверочен или практически сбор, независимо от званието им.

Такива пенсии се отпускат и на лица, пострадали при даване съдействие на въоръжените сили.

Пострадали по смисъла на този член се считат и загиналите и безследно изчезналите.

Исковете за установяване, че лицата са пострадали по този и по предходния член, могат да се предявят в тригодишен срок.

Лицата, пострадали след 9 септември 1944 г., които до влизане на настоящия закон в сила по уважителни причини са пропуснали срока за предявяване на установителен иск, както и тези, чиито искове са били отхвърлени поради пропусчане на срока, а също и техните наследници, могат да предявят установителен иск до 31 декември 1959 г.

По предявените установителни искове държавата не отговаря за разносните.

Съображения. Измененията в алинеи I, II и III са редакционни — за по-правилно изясняване на текста. Новите три последни алинеи се създават, защото по Гражданския процесуален кодекс не са допустими искове за установяване на отделни факти, освен когато със закон се допуска това. Ето защо следва да се даде възможност на лицата, които имат основание да получат гражданско-инвалидна или военно-инвалидна пенсия, ако не са им били съставени съответни документи за обстоятелствата, при които са пострадали, да могат да ги установяват по съдебен ред в тригодишен срок. Справедливо е да се даде такава възможност и на лицата, пострадали след 9 септември 1944 г. до влизането на закона в сила и които по уважителни причини не са имали възможност да докажат по съдебен ред, че са пострадали.

8. В заглавието на дял V и в членове 38, 40, 42, 43 и 44 след думите „упражняващи самостоятелно занаят“ да се добавят думите „или свободна професия“.

Съображения. С настоящия закон ще се отменят между другите пенсионни закони и Указът за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации в частта му относно пенсионирането на категориите, които той визираща. По този указ понастоящем са осигурени и се пенсионира не само лицата, упражняващи самостоятелно занаят, а и някои категории лица със свободна професия, включително и търговците. За да не остане тяхното положение по отношение пенсионирането законодателно неуредено, те трябва да се включат в дял V на настоящия закон, като в термина „свободна професия“ по настоящия закон се включват и търговците.

9. Към ал. II на чл. 46 да се добави следният нов текст: „Във всички случаи не може да се получава пенсия по-голяма от най-високото трудово възнаграждение, което е получавал пенсионерът през последните 10 години от трудовия му стаж. Последното правило не се прилага, когато една от пенсиите е народна.“

Съображения. През време на трудоспособността им трудещите се получават трудово възнаграждение съобразно качеството и количеството на вложения от тях труд. Неправилно е през време на неговата нетрудоспособност, когато той не работи, да получава по-голяма пенсия от най-високото му трудово възнаграждение. От това правило трябва да се направи изключение за народните пенсии, които се дават на борците против фашизма.

10. Членове 53 и 54 да се обединят в един нов член 54 със следната редакция:

„Пенсиите се отпускат от пенсионни комисии при народните съвети. Решенията им подлежат на обжалване пред Централната пенсионна комисия при Министерството на народното здраве и социалните грижи. Пенсионните комисии действуват като особени юрисдикции.

Съставът на пенсионните комисии и редът за отпускане, видоизменяване, спиране и прекратяване на пенсиите и за обжалване решенията на пенсионните комисии се урежда с правилник, одобрен от Министерския съвет.

Пенсиите на членовете на трудово-производителните кооперации и на лицата, упражняващи самостоятелно занаят или **свободна** професия, се отпускат от пенсионната комисия при Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации и се изплащат за сметка на средствата на същия съвет. Решенията на пенсионната комисия при Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации подлежат на обжалване пред Централната пенсионна комисия“.

Съображения. Наред с условията, които дават основание да се отпускат различните видове пенсии, от изключителна важност за гражданите е да се посочат в самия закон и органите, които ще отпускат пенсиите, а така също и органите, пред които ще се обжалват техните решения. Практиката от 1951 г. досега доказва, че правилно е пенсиите да се отпускат от специални пенсионни комисии, а техните решения да могат да се обжалват пред един нарочен специализиран орган, който наред с контрола върху отделните решения ще уеднаквява практиката на комисии, което вършеше досега Върховният пенсионен съвет при Управлението на пенсиите и социалните грижи. За да могат пенсионните органи по-правилно да прилагат закона, без оглед на странични местни влияния, желателно е при разглеждане исканията за отпускане на пенсия и на жалбите против пенсионните комисии те да действуват като особени юрисдикции, каквото качество те имат и сега. По този начин се създават по-големи гаранции за гражданите при осъществяване на това гарантирано им от Конституцията право, като се запазва и възможност за Върховния съд на Републиката да осъществява контрол над решенията на комисии. Съдебната проверка се налага поради важността, която има правото на пенсия за гражданина, за когото то е единственото средство за издръжка през време на неговата нетрудоспособност. За единство в терминологията по-правилно е Върховният пенсионен съвет да се преименува на Централна пенсионна комисия.

В предлагания текст се определя и редът за отпускане пенсиите на членовете на трудово-производителните кооперации и на лицата, упражняващи самостоятелно занаят или свободна професия, както и редът за обжалване решенията на комисиите при Съвета за взаимно осигуряване членовете на ТПК, така както тези въпроси са уредени и по досегашните закони.

11. Член 56 да се прередактира така:

„Отменяват се дял III от Кодекса на труда и всички закони, укази и други разпоредби, издадени след Кодекса на труда, в частта им относно пенсионирането, с изключение на Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори.“

Съображения. С изменението се дава по-точна и по-ясна редакция на текста, без той да се изменя по същество.

Другарки и другари народни представители! В едно последващо заседание законодателната комисия се занима с разглеждане на множество предложения на граждани за изменения и допълнения в законопроекта за пенсиите.

Във връзка с тези предложения комисията реши да предложи на Народното събрание да бъде обсъдено и едно допълнение към чл. 52 от проекта, а именно: на края на текста на този член да се добавят думите „непозволені увреждания и начети“.

Съображенията на комисията за горното предложение са следните: случаите на непозволені увреждания, както и гражданските начети са деяния близки до престъпленията, поради което и за изплащане на щетите, причинени от тях, следва да се допусне да се правят запори върху пенсиите, за да бъдат възмездени пострадалите граждани, държавни учреждения, предприятия и организации.

Относно постъпилите молби и предложения до законодателната комисия последната дава следните кратки разяснения, тъй като на тези предложения се спъра подробно в речта си заместник-председателят на Министерския съвет др. Иван Михайлов.

Тези постъпили молби и предложения се отнасят главно до следните въпроси:

Първо, до въпроса за възрастта за даване право на пенсия, по отношение на която се правят предложения да бъде намалена, предимно за трета категория труд, а именно от 60 години на 55 години за мъжете и от 55 години на 50 години за жените.

В сравнение с други страни възрастта за пенсиониране у нас по новия законопроект е една от най-ниските. По този

въпрос подробно говори др. Михайлов. Законодателната комисия счете, че не е целесъобразно да се намалява изискващата се възраст за даване право на пенсия за изслужено време и старост, още повече, че с чл. 8 от законопроекта се дава възможност в случаите, когато даден работник или служител бъде уволнен поради съкращение, болест или непригодност, да получи пенсия при по-малка възраст, а именно 55 години за мъжете и 50 години за жените, като в тези случаи пенсията временно се намалява с 10% до навършване на възрастта.

Второ, разгледани бяха и редица предложения на работници и служители за преминаване в по-благоприятна категория за пенсиониране — от III във II и от II в I. Този въпрос по начало не се третира в законопроекта. Той ще бъде уреден с Правилника за категоризиране на труда.

Тези предложения са препратени от законодателната комисия до комисията за изготвяне на правилника.

Трето. Разгледани бяха и предложения от пенсионирани вече служители. Те предлагат при ревизирането на пенсиите им да се вземе за база размерът на трудовото възнаграждение, което сега се предвижда за длъжностите, които те са заемали по време на пенсионирането им, т. е. да се изравнят с размера на пенсията на тези работници или служители, които ще се пенсионират след 1 януари 1958 г.

По начало с чл. 48 на законопроекта се предвижда да бъдат преизчислени всички стари пенсии по таблиците на новия закон. С преизчисляването на пенсиите почти във всички случаи ще се получи известно увеличение, тъй като процентите по новите таблици са значително по-високи от досегашните.

Но пълно изравняване на пенсиите между пенсионираните по старите закони и тези, които ще се пенсионират по новия закон, е невъзможно за всички стари пенсионери в настоящия етап на нашето развитие и с оглед финансовите възможности на държавата. Освен това удържките, които са правени за общественото осигуряване на пенсионираните по старите закони, са изчислявани на основата на заплатите, които те са получавали тогава. Набраните средства съответствуват на направените вноски от пенсионираните. Това не може да не се вземе предвид при определяне размера на пенсиите.

Имаше искания да се даде възможност на учителите да допълнят учителския си трудов стаж с друг — неучителски стаж. Комисията счете, че по начало учителите са поставени по отношение на пенсионния режим в сравнително по-благоприятно положение, отколкото останалите работници и служители от III категория труд. Освен това този текст цели да се създаде стимул за задържане на учителските кадри да работят по специалността си.

Законодателната комисия обсъди и множество най-различни предложения и искания, голяма част от които се отнасят до материя, която ще се уреди с бъдещите правилници, и затова ги препрати на Министерството на народното здраве и социалните грижи, за да бъдат обсъдени при подработването на тези правилници.

Председател на законодателната комисия: **Б. Лозанов.**“

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! За изказване по законопроекта за пенсията са се записали следните народни представители: Ради Найденов, Мария Кирилова, Никола Балканджиев, Славчо Стоилов, Стойно Райчев, Христо Даков, Илия Добрев, Ахмед Хюсеинов и Доньо Сербезов.

Има ли други народни представители, които желаят да се запишат за изказване?

Демир Янев: Аз.

Председателстващ Николай Георгиев: Демир Янев. — Други има ли? — Няма.

Има думата за изказване народният представител и министър на правосъдието др. Ради Найденов.

Министър Ради Найденов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! В законопроекта, който ни се представя, нашият народ вижда като на длан своите грандиозни успехи по пътя на социализма, завоювани в съвсем кратък исторически срок след победата на Деветосептемврийското въоръжено народно въстание, вижда правилния път, по който го води славната Българска комунистическа партия, вижда резултата от единната борба за социализъм между работническата класа и трудещите се селяни, вижда осигурени старини за честните труженици на социалистическия труд.

Сега, след като кооператорите-зеделци получиха пенсии и след като по настоящия закон ще бъдат наново уредени пенсията на работници и служители и другите труженици в различните области на нашия държавен и обществен живот, пенсионният въпрос у нас добива цялостно и благоприятно за трудещите се уреждане. Сега всички ясно чувствуват топлите грижи на партията и народната власт към трудещите се, които със своя възоржен труд увеличават народното богатство и го бранят от посегателствата на външни и вътрешни врагове, от разхитители и крадци.

Новият пенсионен закон ще бъде една демонстрация на нашите успехи пред целия свят, на победата на нашата социалистическа икономика, на разцъфтяването на нашата род-

на социалистическа култура и всемерното подобряване на материалното и културното равнище на нашия народ.

Новият закон за пенсиите е потвърждение на плодотворните исторически решения на Априлския пленум на Централния комитет на БКП от 1956 г., насочени към максималното подобряване положението на трудещите се у нас. Той не е последната брънка от веригата мерки за растежа на народното благосъстояние, което все повече ще расте по пътя към светлото ни социалистическо бъдеще.

Именно от тая трибуна нашият вожд и учител Георги Димитров възвести с пламенното си слово превръщането в живо дело на залегналите в Конституцията исторически постановления, защото тя, както се изразяваше той, не е само писана конституция, а една реална конституция, която ще ни доведе до премахването на каквато и да било експлоатация на човек от човека и която не само записва и регистрира правата и свободите на гражданите, а и реално гарантира тия права и свободи.

Ние можем да припомним тия думи на великия син на българския народ именно днес при навършване 10-годишнината от създаването на нашата народна Конституция.

Изобщо нашето трудово законодателство, което е положено в основата на Конституцията, се развива с голяма бързина. Както в областта на трудовото възнаграждение и на отпуските, в правата, давани на жените и по-специално на бременните, така и в областта на безопасността и хигиената на труда, новите изменения в Кодекса на труда бележат голям прогрес. Непрекъснато се подобрява положението на нашия труженик както в промишлеността, така и на всички други стопански и културни сектори. На основата на нашия икономически напредък се подобряват непрекъснато и условията на труда и възнаграждаването му. Трудът става все по-лек и по-радостен. В капиталистическите страни, напротив, трудовото законодателство, извоювано с кръвта и постоянните борби на работническата класа, се влошава, а и доколкото някъде има известни придобивки, те фактически се отнемат с помощта на всевъзможни вратички и пътечки на законите и наредбите. Да не говорим за произвола, който е съществен момент в приложението на законите в буржоазния свят, където стопански силният винаги излиза пръв и защитен от закона.

Наред с другите права, в чл. 75 от Конституцията е записано:

„Гражданите имат право на пенсия, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост“.

Това право държавата осъществява с общи осигуровки и достъпна медицинска помощ“.

Настоящият проект блестящо демонстрира реалното осъществяване от народнодемократичната ни власт на дадените в Конституцията права и свободи на гражданите. Тя се оказва именно такава реална Конституция, за която ни говореше Георги Димитров.

Какви са основните характерни черти на законопроекта за пенсиите, които потвърждават това, което казах, и които особено добре се посрещат от трудещите се у нас?

Другари народни представители! Излишно е да се спирам на основните мотиви, аргументи и съображения, които даде заместник-председателят на Министерския съвет д-р. Иван Михайлов — вносител на законопроекта и ръководител на работата на пет министерства и ведомства, които в продължение на повече от една година работиха върху този проект. Аз ще засегна само няколко точки, които се отнасят повече към нас.

Аз считам, че разясненията, които се дадоха от д-р. генерал Иван Михайлов, ще послужат на пенсионните учреждения, на съдилищата и на гражданите за правилно разбиране, тълкуване и отговор на редицата нови положения, които са заложени в закона.

На първо място трябва да подчертаем, че за пръв път у нас се постави и разреши по еднакъв начин за всички категории труд и на едно място въпросът за пенсиите, че у нас вече не ще съществуват много и най-различни закони, укази и постановления за пенсиониране, а един закон, който заедно със Закона за пенсиониране на земеделските стопани ще обхваща всички категории трудещи се. За в бъдеще пенсионерът полесно ще се ориентира за своите права по новия закон, полесно ще знае своето място в него и ще знае как да получи своите права.

Друга основна особеност на проекта е, че той е насочен към всемерно и общо подобряване положението както на досегашните, така и на бъдещите пенсионери. Всички негови постановления носят десетки милиони лева нови средства в пенсионния фонд, които народната власт отделя с пълното съзнание, че те отиват за издръжка на заслужили напълно тази законна награда синове и дъщери на народа, дали своя труд за увеличаване богатствата на народното стопанство.

Подобрява се положението и по отношение на възрастта, изискуема се за пенсиониране, която в редица случаи се намалява. Така стои въпросът и с трудовия стаж. Особено важно е да отбележим, че размерът на пенсиите никъде не се намалява, а в повечето случаи се увеличава.

В особено благоприятно положение, и то с пълно право, е поставена жената — работничка и служителка, която по проекта ще се пенсионира при по-малка възраст и при по-малък трудов стаж, така както е изтъкнато в закона за различните категории труд. В това отношение нашата народна власт зачита както участието на жената в обществено полезен труд, така също и нейните грижи за семейството и децата, които тя така беззаветно полага.

Размерът на пенсията също така се определя по най-демократичен и изгоден за всички категории труд начин, като за най-малките заплати се предвижда най-голям процент — 80% — а за най-големите — 55%. В това отношение, другари народни представители, въпросът за получаването на заплатата и за получаването на пенсията се свързва със заслугата на труженика — работник или служител, в изграждането на социализма и се стимулира пенсията като награда за старините му, без да се прави риск, както е било това в миналото и при капиталистическо време, с догонване до крайния предел на пенсията и разслабване ентусиазма на трудещите се. По този начин трудещите се с по-малка заплата получават пенсия, приближаваща се до заплатата, а най-малката пенсия почти се равнява на самата заплата.

Много благоприятно за пенсионера относно размера на пенсията е и положението, че пенсията се определя въз основа на брутното трудово възнаграждение, така както основно и съвсем ясно говори самият законопроект и както обясни и др. Михайлов.

Много трудещи се ще зарадва новото положение, което се създава с пенсионирането на хора, навършили възраст, но с по-малко трудов стаж, които сега ще могат да се пенсионират, ако за съответната категория труд имат най-малко половината от изискуемия се трудов стаж за пълно пенсиониране.

Предвижда се и друго важно положение, а именно пенсиониране при по-малка възраст с 5 години, когато има навършен трудов стаж, но не достига възрастта да се получава 10% по-малко пенсия до навършване на възрастта.

Трудещи се, които по гореизложените причини напуснат работата си, няма да останат без средства, а веднага ще започнат да получават пенсия.

Не остава невъзнаграден и трудът на тях, които останат да служат и след като имат и трудов стаж и възраст, като се предвижда едно увеличение на пенсията с 2% всяка година, но не повече от 12% максимум, изчислено върху размера на пенсията.

Особено внимание проектът отделя и за пенсията по инвалидност, по злополука и общо заболяване, които сега ще полу-

чат значително увеличение, а също така ще бъде разширен кръгът на лицата, които ще получават пенсия. Това ще бъде справедлива награда на тях, които са дали своето здраве в полето на труда и по независещи от тях причини са откъснати от труда и с това те и техните семейства са поставени в тежко положение.

В това отношение съвсем правилно са поставени в особено добро положение относно пенсионирането на слепите и инвалидите по рождение, които въпреки своя недъг са отдали силите си за общественополезен труд и така са осмислили своя тежък живот.

В проекта е уреден въпросът и за народните пенсии и тези за особени заслуги, където според заслугите към Отечеството и според групата инвалидност, към която принадлежи пенсионерът, се определя размерът на пенсията му.

Уреден е справедливо въпросът и за гражданско-инвалидните пенсии, които се отнасят до лица, пострадали при изпълнение на своя граждански дълг или пострадали случайно от органите на властта, които са изпълнявали дълга си, членовете на ДОСО и други пострадали във връзка с дейността си, както и учащи се, пострадали през време на производствената си практика.

Определените минимални размери на пенсията от различните категории пенсии внася справедливост и от друга страна прави картината по-ясна за всеки български гражданин относно пенсионирането му.

Особен интерес представляват наследствените пенсии, където кръгът на лицата, които ще ги получават, се разширява дори до бабата и дядото и до внуците и други наследници, които нямат издръжка и няма лица, които по закон са длъжни да ги издържат. Когато има трима наследника, размерът на пенсията е същият, който е получавал или би получавал самият пенсионер, ако беше жив. Съпругите имат право на наследствена пенсия при навършване на 45 години, а не на 55 години, както беше досега.

Премахването на давността при поискване на пенсия, която беше досега две години, също така подчертава изключителната демократичност на законопроекта за пенсията. Гражданинът знае, че няма да загуби правото си да иска пенсия, че това не зависи от никаква давност.

Прокараното начало, когато пенсионерът работи, да няма право на пенсия, е съвсем правилно. Направените от това изключения са напълно справедливи. Общото повишаване на размера на пенсията позволява своевременно оттегляне от работата на кандидатите за пенсия и откриване път на младите, които ще навлязат в производството и в другите области със

своята жизнена енергия и подготовка, което неминуемо ще се отрази благоприятно на работата на по-нататъшния растеж на социалистическото производство.

Общо взето проектът е правилно построен и отразява всички основни принципи на нашето законодателство относно пенсионирането.

В никакъв случай не е възможно в един закон да бъдат обхванати всички подробности по пенсионирането, поради което съвсем резонно е предоставено на Министерския съвет да определя кой труд към коя категория се причислява, като, разбира се, се спазва основното правило за характера и условията на труда. Предвидените по закона правилници, които ще бъдат издадени след влизане в сила на закона, ще уредят всички подробности по трудовия стаж, условията за пенсиониране и други правила, които са необходими, за да може гражданинът да постъпи съгласно тях и да получи полагаемата му се пенсия.

По този начин ще се създаде стабилност в основните положения на закона, които не ще бъдат подложени на чести изменения, а по-променливата материя ще бъде уредена именно с тия правилници, които подлежат на изменение и по-леко може да бъдат изменявани, когато се наложи това.

Едно бегло сравнение с начина на разрешаването на пенсионния въпрос в капиталистическите страни ще покаже веднага грамадното преимущество на поставения за разглеждане законопроект. Това подробно изтъкна в своето изложение др. Михайлов. В капиталистическия свят възрастта за пенсиониране е много по-голяма, отколкото у нас. Така, във Великобритания и в САЩ възрастта за пенсиониране е 65 години, в Швеция — 67 години. При това пенсиите на работниците се отпускат благодарение на вноските, които самите работници внасят. Така беше и у нас в капиталистическото минало. Сега у нас тези вноски се внасят от учрежденията и предприятията.

Но особено важно е да подчертаем, че в редица капиталистически страни пенсията е далеч по-малка от половината дори на получаваната заплата. Ето какво е положението на пенсионирането на работниците в Англия. В августовския брой на списание „Всемирно профсъюзно движение“ е поместен репортаж от Пол Доналд, в който се разказва за борбата на английските пенсионери. Той е профсъюзен деятел. В репортажа си той казва: „Средната заплата на английските промишлени работници възлиза приблизително на 12 фунта стерлинги седмично. А пенсията по старост сега представлява за сам работник 2 лири седмично, а за женения — 3 лири и 5 шилинга... По плана на лейбъристката партия пенсията трябва да бъде увеличена от 2 на 3 лири стерлинги седмично,

а за работник, чиято жена не работи — на 4 лири и 5 шилинга. Крайната цел на плана е да се плаща на работника, когато се пенсионира на възраст 65 години, половината от неговата заплата. Този план, пише репортажистът, ще бъде осъществен не по-рано от 2030 година.“

Следователно тук се туря една проблематичност в бъдещето, а заедно с това се поставя под съмнение изпълнението на тази задача. Ако сравним положението на английския пенсионер с нашия, ще видим, че това, което те са запланували да постигнат през идното хилядолетие, ние постигаме и превишаваме. Нашите таблици на пенсиите за малките заплати достигат до 80% — нещо, което работникът в капиталистическия свят не може дори да мечтае.

Законопроектът е изготвен въз основа на събрани материали от нашето законодателство и от дългогодишната практика, както и въз основа на материали от другите социалистически страни. Трудещите се от цялата страна прочетоха и разгледаха законопроекта и техните бележки и предложения бяха обсъдени най-внимателно както в нашите пет ведомства, които се занимаваха с този въпрос, така и от законодателната комисия. А и преди публикуването на законопроекта сигналите и исканията на трудещите се по разни поводи са събрани и проучени от съответните органи.

Трябва да се отбележи, че постъпиха и днес нови предложения, но аз трябва да кажа по отношение на тях, че те се състоят главно в разширяване до крайни предели на исканията на известни заинтересувани граждани за пенсии, което разширяване не бихме могли да приемем и проведем, тъй като ще дойдем както до разбъркване на съотношението на основните положения на възрастта, на трудовия стаж и на възнагравдението, така също и до известни финансови пречки, за което така прекрасно разясни др. Михайлов.

Ето такива са накратко моите бележки по законопроекта за пенсиите.

Другарки и другари народни представители! Позволете ми още веднаж да подчертая пред вас моето голямо задоволство от така добре изготвения законопроект, който подлежи да стане закон. Уверен съм, че той ще бъде посрещнат с всеобща радост от нашия народ. Той ще укрепи още повече боевия съюз между работниците и селяните, още повече ще сплоти нашите трудещи се около родната Комунистическа партия, около нашата народна власт. Аз съм уверен, че той ще спомогне и за укрепването на народнодемократичната законност у нас, която Априлският пленум на ЦК на БКП постави като важно условие за бъдещите наши успехи по пътя на социализма.

С тези думи, другари, аз подкрепям законопроекта, който др. Михайлов представи пред Народното събрание. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага да преустановим работата на Народното събрание за днес и да продължим в понеделник, 4 ноември, 9 часа.

Има ли други предложения? Няма. Който е съгласен с предложението на Бюрото, моля, да гласува. Приема се.

Закривам днешното заседание на Народното събрание.

(Закрито в 17 ч. 35 м.)

Подпредседател: **Н. Георгиев**

Секретари: { **Н. Гаврилова**
В. Димитров

Парламентарен стенограф: **В. Йонков**